

NANSEN NOTE 2021-2
Vrouwelijke Genitale Verminking

De NANSEN note is een thematische tool die zich richt tot praktijkjuristen en advocaten die asielzoekers bijstaan. Ze kadert en analyseert juridisch een praktijk die invloed heeft op de toegang tot en het effectief genieten van internationale bescherming evenals op het recht op vrijheid en beschermingsstandaarden in detentie. Bijzonder aandacht wordt besteed aan kwetsbaarheid, detentie en effectieve toegang tot kwaliteitsvolle juridische bijstand.

Auteur: NANSEN

Redactie: Julie Lejeune,

Marjan Claes

Inhoud

Inleiding	3
1. Algemeen: vrouwelijke genitale verminking als grond voor een erkenning als vluchteling 4	
1. Vrouwelijke genitale verminking als gendergerelateerd geweld is een daad van vervolging en foltering	4
2. Een gegronde vrees voor vervolging	7
3. Omwille van een politieke overtuiging, religie of het behoren tot een sociale groep	14
4. Staat als actor van bescherming	15
2. Weerleggingselementen tegen motivering asielinstanties	17
1. <i>Reeds vrouwelijke genitale verminking ondergaan – geen risico om opnieuw besneden te worden en geen voortdurende vervolging</i>	17
2. <i>Zelfstandig (en opgeleid) om sociale druk te weerstaan</i>	29
3. <i>Lage prevalentiegraad en evolutie van de situatie</i>	37
4. <i>Intern beschermingsalternatief</i>	39
5. <i>Gebrek aan kennis van wetgeving en organisaties die vrouwelijke genitale verminking bestrijden</i>	43
Conclusie	46

Inleiding¹

Nog steeds verlaten elk jaar tal van vrouwen en minderjarige meisjes hun land van herkomst omdat zij er het slachtoffer waren of dreigen te worden van gendergerelateerd geweld en verzoeken zij om bescherming in Europa, inclusief in België.

Het Verdrag van de Raad van Europa van 11 mei 2011 inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld (hierna: Verdrag van Istanboel)² legt expliciet de link tussen gendergerelateerd geweld en de definitie van vluchteling³. Vrouwelijke genitale verminking, een vorm van gendergerelateerd geweld, kan dus een grond vormen voor een erkenning als vluchteling.

Ondanks dit Verdrag en de talrijke andere Europese en Belgische regelgeving in dezelfde zin, wordt elk jaar aan vrouwen en minderjarige meisjes die deze grond aanhalen toch internationale bescherming geweigerd. In het verleden deed de vzw Intact geregeld analyses van de rechtpraak met betrekking tot vrouwelijke genitale verminking⁴. De laatste analyse dateert echter van 2016 en de vraag stelt zich dus of de praktijk van de asielinstanties met betrekking tot vrouwelijke genitale verminking nog steeds dezelfde is.

In het kader van haar mandaat om juridische ondersteuning te bieden aan personen met een nood aan internationale bescherming, heeft NANSEN de mogelijkheid gehad om in verschillende individuele zaken met betrekking tot gendergerelateerd geweld en vrouwelijke genitale verminking tussen te komen. Hieruit is gebleken dat er nog steeds obstakels lijken te bestaan voor het verkrijgen van een beschermingsstatus voor vrouwen die slachtoffer zijn van deze vorm van foltering. Om dit na te gaan en mogelijke obstakels te kunnen identificeren, heeft NANSEN een analyse ondernomen van een 150-tal arresten van de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen (zowel Franstalige als Nederlandstalige kamers) over de periode 2016-2021. Deze analyse heeft de inhoud en structuur van deze noot bepaald. Zo werd gekozen om in een eerste deel enkele basiselementen en -concepten opnieuw in herinnering te brengen en in een tweede deel mogelijke elementen aan te reiken om vijf vaak gebruikte motiveringen door asielinstanties te weerleggen. Het doel is om advocaten en alle personen die vrouwen begeleiden die vrouwelijke genitale verminking vrezen of reeds ondergaan hebben, *tools* aan te reiken om asioldossiers (beter) voor te bereiden of te verdedigen.

De noot gaat niet in op de nieuwe praktijk van het CGVS om verzoeken van internationale bescherming ingediend door ouders voor hun minderjarige dochter(s) die vrouwelijke genitale verminking vrezen van elkaar te scheiden en apart te onderzoeken. Overeenkomstig dit nieuwe beleid dat in werking is getreden op 12 april 2019 worden minderjarige meisje(s) die een gegronde vrees voor vervolging koester(t)en op basis van vrouwelijke genitale verminking, erkend als vluchteling, en ouders die geen persoonlijke en gegronde vrees koester(t)en, geweigerd⁵. Reden dat hier niet op ingegaan wordt, is dat er op het moment van de redactie van deze noot nog (ontvankelijke) zaken hangende zijn bij de Raad van State. Bovendien is

¹ Wij danken Charlotte Coenen en Géraldine De Bandt (ex-werknemers van NANSEN), Annelore Vangenechten (stagiaire NANSEN) en Keyla Lumeka (jurist, GAMS) voor hun bijdrage aan deze Note. Wij danken ook de rechters van de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen die de tijd hebben genomen om deze nota te lezen en opmerkingen te formuleren.

² Verdrag van de Raad van Europa inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld, 11 mei 2011, Istanboel, door België geratificeerd op 14 maart 2016 en inwerkingtreding op 1 juni 2016, beschikbaar op <https://rm.coe.int/1680462530>

³ Zie artikel 60 Conventie van Istanboel.

⁴ Zie voor een overzicht: <https://www.intact-association.org/fr/documentation/jurisprudence.html>.

⁵ Zie website CGVS: <https://www.cgvs.be/nl/actueel/vqv-wijziging-beleid-cgvs>.

die zaak eerder behandeld in een vormingsgeschiedenis met advocaten⁶ en zijn er ook reeds verschillende artikels verschenen over het onderwerp⁷.

Tot slot gaat deze noot ook niet in detail in op de specifieke rechten gelinkt aan kinderen. Hiervoor verwijzen we naar het werk van Intact: “*L’intérêt de l’enfant dans le cadre des procédures protectionnelles et répressives en lien avec les mutilations génitales féminines*”⁸.

1. Algemeen: vrouwelijke genitale verminking als grond voor een erkenning als vluchteling

Alvorens hieronder (zie 2.) in te gaan op de motivering en argumenten die asielinstanties gebruiken om verzoeken om internationale bescherming ingediend op basis van vrouwelijke genitale verminking af te wijzen, is het belangrijk eerst de wetgeving alsook enkele basisconcepten en richtlijnen hierover in herinnering te brengen.

Overeenkomstig artikel 48/3 van de Vreemdelingenwet wordt de vluchtelingenstatus erkend aan de vreemdeling die voldoet aan de voorwaarden van artikel 1 van het Verdrag van Genève betreffende de status van vluchtelingen, met name die:

- zich buiten het land bevindt waarvan hij de nationaliteit heeft of, indien hij geen nationaliteit heeft, buiten zijn land van gewoonlijk verblijf
- die de bescherming van dat land niet kan of wil inroepen (zie 4 hieronder)
- een gegronde vrees (zie 3 hieronder) heeft voor vervolging (zie 1 hieronder) omwille van zijn ras, zijn religie, zijn nationaliteit, het behoren tot een bepaalde sociale groep, of zijn politieke overtuiging (zie 2 hieronder).

1. *Vrouwelijke genitale verminking als gendergerelateerd geweld is een daad van vervolging en foltering*

a. Vrouwelijke genitale verminking

Overeenkomstig artikel 48/3 §2 f) van de Vreemdelingenwet kunnen daden van vervolging “*onder meer de vorm aannemen van a) daden van lichamelijk of geestelijk geweld, inclusief seksueel geweld; [...] f) daden van genderspecifieke of kindspecifieke aard.*”

De Kwalificatierichtlijn definieert gendergerelateerd geweld als “*geweld dat zich richt tegen een persoon omwille van diens geslacht, genderidentiteit of genderexpressie, of waaronder personen van een bepaald geslacht in onevenredige mate te lijden hebben. Het kan resulteren in lichamelijke, seksuele, emotionele of psychologische schade, dan wel economisch nadeel voor het slachtoffer. Gendergerelateerd geweld wordt aangemerkt als een vorm van discriminatie en als een schending van de fundamentele vrijheden van het slachtoffer, en omvat geweld in hechte relaties, seksueel geweld (onder meer verkrachting, aanranding en seksuele intimidatie), mensenhandel en slavernij, en verschillende vormen van*

⁶ NANSEN Intervisie sessie op 19 juni 2019 met bijdragen van Caroline Driesen, Intact (“Ouders erkende minderjarige intacte meisjes in legal limbo”), Benoit Dhondt, Advocaat (“Hoger belang van het kind in de asielprocedure”) en Mieke Verrelst, UNHCR (“Vluchtelingenstatus en gezinseenheid”).

⁷ Zie C. FLAMAND, “Observations: l’unité familiale, un droit du réfugié”, *R.D.E.*, nr. 177, 2014, pp. 253-260 ; C. FLAMAND, « Le droit au statut de réfugié dérivé pour les parents du mineur, reconnu comme réfugié », *Cahiers de l’EDEM*, september 2018 ; INTACT, « Les parents des filles mineurs ‘intactes’ dans un vide juridique », note du 30 avril 2019.

⁸ Beschikbaar op <http://www.strategiesconcertees-mgf.be/intact-linteret-de-lenfant/>. Zie ook Dhondt, Benoit. “Het Hoger Belang van Het Kind Als Recht in de Asielprocedure : Uitdagingen Vanuit Het Perspectief van de Advocatuur.” *Rechten van Niet-Begeleide Minderjarige Vreemdelingen in België*, edited by Ellen Desmet et al., vol. 19, Die Keure, 2019, pp. 221–34.

*schadelijke praktijken zoals gedwongen huwelijken, **genitale verminking bij vrouwen en zogenaamde, eerderrelateerde misdrijven***".⁹

Ook in het Verdrag van Istanboel wordt geweld tegen vrouwen gedefinieerd als een schending van de mensenrechten en een vorm van discriminatie van vrouwen. Daarbij wordt verwezen naar alle vormen van gendergerelateerd geweld die leiden of waarschijnlijk zullen leiden tot fysiek, seksueel of psychologisch letsel of leed of economische schade voor vrouwen, met inbegrip van bedreiging met dit soort geweld, dwang of willekeurige vrijheidsberoving, ongeacht of dit in het openbaar of in de privésfeer geschiedt.¹⁰

Vrouwelijke genitale verminking is een vorm van gendergerelateerd geweld, en volgens de Vreemdelingenwet kan dit een daad uitmaken van vervolging, zoals reeds aangehaald in NANSSEN Profiel 1-20¹¹ en bevestigd door UNHCR:

*"UNHCR considers FGM to be a form of gender-based violence that inflicts severe harm, both mental and physical, and **amounts to persecution**. The recognition of FGM as a form of persecution is supported, in the first instance, by developments in international and regional human rights law. All forms of FGM violate a range of human rights of girls and women, including the right to non-discrimination, to protection from physical and mental violence, to the highest attainable standard of health, and, in the most extreme cases, to the right to life. FGM also constitutes torture and cruel, inhuman or degrading treatment"*¹².

Naast vervolging is vrouwelijke genitale verminking ook foltering. Dit wordt erkend door de speciale rapporteur tegen foltering¹³ en is reeds meermaals bevestigd door verschillende internationale toezichthoudende instanties en nationale en regionale rechterlijke instanties, o.a. het Europees Hof voor de Rechten van de Mens¹⁴. Het is ook vaststaande rechtspraak van de Vaste Beroepscommissie voor Vluchtelingen en zijn opvolger, de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen:

"La Commission Permanente de Recours de Réfugiés a déjà jugé à plusieurs reprises que les mutilations sexuelles infligées à des femmes constituent une persécution au sens de l'article 1er, section A, §2 de la Convention de Genève (CPRR, 01-0089/F1374 du 22 mars 2002, 01-0668/F1356 du 8 mars 2002 et 02-0579/F2562 du 9 février 2007). Cette jurisprudence est confortée par la formulation de l'article 48/3, §2, alinéa 2 de la loi, inséré par la loi du 15 septembre 2006, qui vise expressément parmi les persécutions à la lettre a) « les violences physiques et mentales, y compris les violences sexuelles » et à la lettre f) « les actes dirigés contre des personnes en raison de leur sexe [...] ». La crainte qu'à la requérante d'être excisée

⁹ Richtlijn 2012/29/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2012 tot vaststelling van minimumnormen voor de rechten, de ondersteuning en de bescherming van slachtoffers van strafbare feiten, en ter vervanging van Kaderbesluit 2001/220/JBZ, punt 17.

¹⁰ Artikel 3 van het Verdrag van de Raad van Europa inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld.

¹¹ NANSSEN, NANSSEN Profiel 1-20 De nood aan internationale bescherming van Somalische vrouwen slachtoffer van vrouwelijke genitale verminking type III, beschikbaar op www.nansen-refugee.be

¹² UNHCR, Guidance Note on Refugee Claims relating to Female Genital Mutilation, mei 2009, par. 7; UNHCR, Guidelines on international protection no. 1: Gender-Related Persecution within the context of Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or its 1967 Protocol relating to the Status of Refugees, 8 juli 2008, par. 9.

¹³ UN Human Rights Council, *Report of the Special Rapporteur on torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment*, 5 januari 2016, A/HRC/31/57, beschikbaar op <https://www.refworld.org/docid/56c435714.html>:

¹⁴ Voor een overzicht: zie UNHCR, Guidance Note on Refugee Claims relating to Female Genital Mutilation, mei 2009, par. 7; UNHCR, UNHCR intervention before the House of Lords in the case of Zainab Esther Fornah (Appellant) v. Secretary of State for the Home Department (Respondent), 14 juni 2006, beschikbaar op <https://www.refworld.org/docid/45631a0f4.html>.

constitue donc bien une crainte d'être persécutée au sens de l'article 1er, section a, §2 de la Convention de Genève "15.

b. Discriminatie

Verschuillende bronnen¹⁶ erkennen dat men door een dochter/vrouw te onderwerpen aan genitale verminking haar wil beschermen tegen stigmatisering en uitsluiting en men haar een plaats en respect wil garanderen in de samenleving. Zich verzetten tegen de praktijk kan daarentegen leiden tot discriminatie, vervolging en ook tot geweld¹⁷.

Met betrekking tot discriminatie stelt UNHCR dat:

*"54. Differences in the treatment of various groups do indeed exist to a greater or lesser extent in many societies. Persons who receive less favourable treatment as a result of such differences are not necessarily victims of persecution. It is **only in certain circumstances that discrimination will amount to persecution**. This would be so if measures of discrimination lead to consequences of a substantially prejudicial nature for the person concerned, e.g. serious restrictions on his right to earn his livelihood, his right to practise his religion, or his access to normally available educational facilities.*

*55. Where measures of discrimination are, in themselves, not of a serious character, they may nevertheless give rise to a reasonable fear of persecution if they produce, in the mind of the person concerned, **a feeling of apprehension and insecurity as regards his future existence**. Whether or not such measures of discrimination in themselves amount to persecution must be determined in the light of all the circumstances. A claim to fear of persecution will of course be stronger where a person has been the victim of a number of discriminatory measures of this type and where there is thus a cumulative element involved."*¹⁸

Uit sociaal-antropologisch onderzoek blijkt dat het vermijden van stigmatisering van meisjes de derde meest voorkomende reden is om over te gaan tot vrouwelijke genitale verminking¹⁹. Het thematisch Ambtsbericht Guinee van het Nederlands Ministerie van Buitenlandse Zaken dat dit onderzoek als bron aanhaalt, vermeldt ook dat de gemeenschap sancties (zoals bv. verstoting) kan opleggen wanneer ouders beslissen hun dochters niet te laten besnijden²⁰.

Hieruit blijkt duidelijk dat stigma en discriminatie bij vrouwelijke genitale verminking een probleem is en dat dit dus voldoende onderzocht moeten worden door de asiinstanties. Er moet niet enkel nagegaan worden of er een risico is op vrouwelijke genitale verminking bij terugkeer, maar eveneens, als dit er niet is, of er een risico is op stigma en discriminatie en in

¹⁵ *Jurisprudence n° 979-1239 (PC)*, n° 979, Belgium: Conseil du Contentieux des Étrangers, 25 juli 2007, beschikbaar in het Frans op https://www.refworld.org/cases_BEL_CCE_4874d5082.htm

¹⁶ Ministerie van Buitenlandse Zaken (Nederland), Thematisch Ambtsbericht Guinee: Female Genital Mutilation, mei 2020, p. 31. Bevestigd door Plan International, Genitale Verminking Zal Geen Verdeeldheid Meer Zaaïen, blogpost, beschikbaar op <https://www.planinternational.be/nl/blog/genitale-verminking-zal-geen-verdeeldheid-meer-zaaien>; Office français de protection des réfugiés et apatrides (OFPRA), Rapport de mission en Guinée du 7 au 18 novembre 2017 (publicatie 2017), p. 51.

¹⁷ *Stratégies concertées de lutte contre les mutilations génitales féminines*, Vrouwelijke genitale verminking : een aantal mythes onder de loep, p. 20, beschikbaar op http://www.strategiesconcertees-mgf.be/wp-content/uploads/VGV-eeen-aantal-mythes-onder-de-loep_web.pdf

¹⁸ UNHCR, Guidelines on International Protection No. 1: Gender-Related Persecution Within the Context of Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or its 1967 Protocol Relating to the Status of Refugees, 7 mei 2002, HCR/GIP/02/01, beschikbaar op <https://www.refworld.org/docid/3d36f1c64.html>

¹⁹ Ministerie van Buitenlandse Zaken (Nederland), Thematisch Ambtsbericht Guinee: Female Genital Mutilation, mei 2020, p. 31, beschikbaar op: <https://www.ecoi.net/en/file/local/2029777/TAB+Guinee+-+FGM+en+minderjarigen.pdf>

²⁰ Ibid.

welke mate. Indien stigma/discriminatie ernstige gevolgen heeft op het leven van de persoon (en er eventueel zou kunnen toe leiden dat men toch overgaat tot verminking) dan kan dit eveneens vervolging uitmaken. Derhalve is het van cruciaal belang dat voldoende onderzoek wordt gevoerd door de asielinstanties naar de mogelijkheid tot reïntegratie na terugkeer, de perceptie van de gemeenschap op terugkeer, het sociaal netwerk, de familiale context, de beschikbare financiële middelen, de toegang tot de arbeidsmarkt, enz.

Zoals reeds aangehaald in NANSEN Profiel van 25 Februari 2019²¹ kan een samenloop van factoren - die op zichzelf niet noodzakelijk zouden leiden tot een erkenning als vluchteling- *“gecombineerd ervoor zorgen dat deze vrouwen een bijzonder kwetsbaar profiel hebben en zij ernstige risico’s lopen op vervolging op basis van hun lidmaatschap van deze specifieke sociale groep”*²².

2. Een gegronde vrees voor vervolging

Om erkend te worden als vluchteling moet de vrouw of het kind kunnen aantonen een gegronde vrees voor vervolging te hebben. We hebben reeds aangetoond dat vrouwelijke genitale verminking een daad van vervolging kan uitmaken. Derhalve dient de verzoekster voor internationale bescherming aan te tonen dat zij een gegronde vrees heeft voor deze vervolging in geval van terugkeer. Deze vrees omvat een subjectief en een objectief element. De verzoekster moet een individuele vrees (subjectief element verbonden met haar persoonlijkheid, achtergrond en/of leeftijd) kunnen objectiveren via verklaringen en/of documenten (a) en de beschikbare landeninformatie (b) (objectief element). Er moet een causaal verband bestaan tussen de feiten en de vrees voor vervolging. De vrees is gegronde als er een redelijke mate van waarschijnlijkheid is (c) dat de verzoekster bij terugkeer zal worden vervolgd²³.

a. Verklaringen en/of documenten - geloofwaardigheid²⁴

In het kader van een verzoek om internationale bescherming is de verzoeker verplicht om zo spoedig mogelijk alle noodzakelijke elementen ter ondersteuning van zijn aanvraag in te dienen. Concreet gaat het om de verklaringen van de verzoekster en alle documenten waarover zij beschikt. Deze mondelinge en schriftelijke bewijsmiddelen moeten vervolgens door de asielinstanties worden beoordeeld en onderzocht. Die zijn verplicht samen te werken bij het verzamelen van alle informatie die nodig is om de geloofwaardigheid van de asielaanvraag na te gaan en een beslissing te nemen over de gegrondheid van de aanvraag²⁵.

²¹ NANSEN, NANSEN Profiel, Gegronde vrees tot vervolging van een alleenstaande, ontheemde vrouw zonder netwerk in Somalië (inclusief Mogadishu) die slachtoffer werd van vrouwelijke genitale verminking, 25 februari 2019, p. 20, beschikbaar op <https://nansen-refugee.be/wp-content/uploads/2019/03/NANSEN-Gegronde-vrees-tot-vervolging-van-een-alleenstaande-ontheemde-vrouw-zonder-netwerk-in-Somali%C3%AB-die-slachtoffer-werd-van-FGM-Feb-2019.pdf>

²² *Ibid.*, p. 20.

²³ Artikel 4 § 1 van richtlijn 2011/95/EU van het Europees Parlement en de Raad van 13 december 2011 inzake normen voor de erkenning van onderdanen van derde landen of staatlozen als personen die internationale bescherming genieten, voor een uniforme status voor vluchtelingen of voor personen die in aanmerking komen voor subsidiaire bescherming, en voor de inhoud van de verleende bescherming (hierna de herschikte Kwalificatierichtlijn); CGVS, De beoordeling van de vluchtelingenstatus, beschikbaar op <https://www.cgvs.be/nl/de-beoordeling-van-de-vluchtelingenstatus>.

²⁴ Met betrekking tot het onderzoek naar geloofwaardigheid verwijzen we naar het volgende rapport van UNHCR dat belangrijke elementen en argumenten aanreikt om bepaalde motiveringen van asielinstanties te weerleggen: UNHCR, Beyond Proof, Credibility Assessment in EU Asylum Systems : Full Report, mei 2013, beschikbaar op <https://www.refworld.org/docid/519b1fb54.html>

²⁵ Artikel 4 § 1 van richtlijn 2011/95/EU van het Europees Parlement en de Raad van 13 december 2011 inzake normen voor de erkenning van onderdanen van derde landen of staatlozen als personen die internationale bescherming genieten, voor een uniforme status voor vluchtelingen of voor personen die in aanmerking komen voor subsidiaire bescherming, en voor de inhoud van de verleende bescherming (hierna de Kwalificatierichtlijn). In lid 2 van dit artikel worden deze "noodzakelijke elementen" opgesomd.

We verwijzen hierbij naar NANSEN Note 2018-3 met betrekking tot de *“Beoordeling van de bewijsmiddelen inzake asiel: de actualiteit sinds het arrest Singh e.a. v. België”* waar uitgebreid wordt ingegaan op de beginselen inzake de beoordeling van het bewijsmateriaal en waar uit een analyse van de rechtspraak van de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen blijkt dat documenten niet voldoende in overweging genomen worden en dat de beoordeling van de geloofwaardigheid van de verklaringen in de praktijk een sleutelrol speelt. Dit kan de beoordeling van de vrees voor vervolging en van het mogelijke risico op refoulement belemmeren. Uit de analyse in deze nota blijkt dat dit strijdig is met de beginselen inzake de beoordeling van het bewijsmateriaal, met de artikelen 3 en 13 van het Europees Verdrag inzake de Rechten van de Mens en met de motiveringsplicht²⁶.

Deze analyse is eveneens van toepassing op zaken met betrekking tot vrouwelijke genitale verminking. De beoordeling van de geloofwaardigheid neemt ook in deze zaken een belangrijke plaats in, zoals duidelijk blijkt uit een rechtspraakanalyse van de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen door de vzw Intact: *“Après avoir réalisé cette analyse de jurisprudence relative aux demandes d’asile des femmes ayant subi ou craignant des persécutions fondées sur le genre, nous constatons que l’évaluation du bien-fondé de la crainte repose principalement sur la crédibilité des déclarations de la requérante. Or, cette approche pose des limites pour l’appréciation adéquate par les instances d’asile, des déclarations des femmes présentant des séquelles psychologiques ou physiques, qui ont été victimes de violences liées au genre. En effet, celles-ci peuvent affecter la mémoire des filles et des femmes et la restitution des faits à la base de leur demande de protection ”*²⁷.

Net zoals NANSEN, concludeert ook de vzw Intact dat er een verschil is in rechtspraak tussen de Nederlandstalige en de Franstalige kamers met betrekking tot het in overweging nemen van documenten: *“Toutefois, il ressort de la jurisprudence francophone que les éléments objectifs tels que les documents médicaux et psychologiques peuvent venir renforcer les propos des femmes, ainsi que la conviction du juge sur l’existence d’une crainte raisonnable de persécution dans leur chef. En effet, lorsque le CCE fait référence à la jurisprudence de la CEDH concernant la force probante des documents médicaux ou à condition d’être particulièrement circonstanciés ou d’attester de faits graves, les documents médicaux et psychologiques peuvent amener le CCE à annuler la décision de refus du CGRA, voire à reconnaître la qualité de réfugié aux femmes dont les déclarations étaient considérées comme vagues ou imprécises. En outre, lorsque les attestations décrivent clairement les difficultés que rencontre la requérante à s’exprimer, celles-ci peuvent expliquer des imprécisions ou des lacunes apparues dans le récit d’une demandeuse d’asile. Au surplus, les documents médicaux ou psychologiques permettent également de déterminer le profil vulnérable des requérantes et de constituer un indice sérieux de la crainte alléguée. En revanche, nous n’avons pas relevé d’arrêt du côté de la chambre néerlandophone du Conseil qui s’appuient sur des éléments médicaux ou psychologiques produits pour examiner (avec souplesse la crédibilité/le profil vulnérable) le besoin de protection des filles et des femmes craignant d’être persécutées. En conséquence, les documents suffisamment circonstanciés méritent un examen minutieux de la part des instances d’asile dans l’appréciation du besoin de protection des femmes ayant subi des violences fondées sur le genre, à la lumière des constats établis par les professionnels de la santé ”*²⁸.

²⁶ NANSEN, NANSEN Note 2018-3, Beoordeling van de bewijsmiddelen inzake asiel: de actualiteit sinds het arrest Singh e.a. v. België, beschikbaar op <https://nansen-refugee.be/wp-content/uploads/2019/01/nansen-note-2018-3-asielprocedure-beoordeling-bewijsmiddelen.pdf>

²⁷ Ch. Chevalier, Étude de jurisprudence relative à l’évaluation des demandes d’asile fondées sur des violences de genre au regard des documents médicaux et psychologiques, Intact, 2016, beschikbaar op <https://www.intact-association.org/images/analyses/Studie-Charlotte.pdf>, p. 60.

²⁸ *Ibid.*

Ook al is het noodzakelijk voor asielinstanties om de geloofwaardigheid van de verklaringen van de verzoekster te onderzoeken alvorens een beslissing te nemen met betrekking tot het verzoek, het is cruciaal dat asielinstanties hierdoor niet nalaten andere objectieve elementen die een erkenning van het statuut van vluchteling zouden kunnen rechtvaardigen in overweging te nemen. Daarom kan een beslissing die enkel en alleen gestoeld is op ongeloofwaardig(e) (geachte) verklaringen, nooit afdoende gemotiveerd zijn. Er zijn namelijk steeds objectieve elementen aanwezig (nationaliteit en landeninformatie, leeftijd, (kwetsbaar) profiel van de vrouw, reeds ondergane verminking, feiten die plaats hebben gevonden in België (bv. hersteloperatie), enz.) die in overweging moeten worden genomen en soms zelfs kunnen volstaan om als vluchteling erkend te worden. Het principe van het voordeel van de twijfel kan toegekend worden wanneer niet-gestaafde elementen uit het relaas waarschijnlijk worden geacht gelet op het algemeen geloofwaardig profiel²⁹.

Zoals de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen reeds meermaals heeft aangehaald: « *sous réserve de l'application éventuelle d'une clause d'exclusion, la question à trancher au stade de l'examen de l'éligibilité au statut de réfugié se résume en définitive à savoir si le demandeur a ou non des raisons de craindre d'être persécuté du fait de l'un des motifs visés par la Convention de Genève ; si l'examen de crédibilité auquel il est habituellement procédé constitue, en règle, une étape nécessaire pour répondre à cette question, il faut éviter que cette étape n'occulte la question en elle-même ; dans les cas où un doute existe sur la réalité de certains faits ou la sincérité du demandeur, l'énoncé de ce doute ne dispense pas de s'interroger in fine sur l'existence d'une crainte d'être persécuté qui pourrait être établie à suffisance, nonobstant ce doute, par les éléments de la cause qui sont, par ailleurs, tenus pour certains* »³⁰.

Slachtoffers van vrouwelijke genitale verminking zijn bovendien folterslachtoffers. Derhalve hebben zij een kwetsbaar profiel volgens artikel 21 van de Opvangrichtlijn, en hebben zij dus recht op de toepassing van bijzondere procedurele noden ten einde een correct verloop van de asielprocedure te garanderen. Volgens NANSEN zijn deze bijzondere procedurele noden echter niet beperkt tot procedurele aspecten maar hebben zij tevens betrekking op de evaluatie van de beschermingsnood, waaronder een aangepaste beoordeling van de geloofwaardigheid.³¹ Ook EASO erkent in een recent rapport over kwetsbaarheid dat hiermee rekening moet worden gehouden bij de beoordeling van de geloofwaardigheid³².

Aangezien het om meisjes en/of vrouwen gaat, dient ook verwezen te worden naar het Verdrag van Istanboel³³ dat in artikel 60 §3 lidstaten ertoe verplicht om gendersensitieve asielprocedures te introduceren³⁴. Een gendersensitieve asielprocedure erkent dat trauma, angst, gebrek aan vertrouwen en schaamte over bepaalde feiten in hoofde van de asielzoeker ook een impact kunnen hebben op de weergave van het asielrelaas en dat de bewijslast dus

²⁹ Artikel 48/6 § 4 van de Vreemdelingenwet.

³⁰ Zie bv. RvV, arrest nr. 45 396 van 24 juni 2010 (Chambres réunies) ; RvV, arrest nr. 159719 van 12 januari 2016.

³¹ NANSEN, NANSEN Profiel 1-20 De nood aan internationale bescherming van Somalische vrouwen slachtoffer van vrouwelijke genitale verminking type III, p. 8-10, beschikbaar op www.nansen-refugee.be

³² EASO, Vulnerability in the context of applications for international protection, februari 2021, beschikbaar op https://easo.europa.eu/sites/default/files/Vulnerability_JA_EN.pdf, p. 141 e.v.

³³ Verdrag van de Raad van Europa rond het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld, 11 mei 2011.

³⁴ Gender-based asylum claims and non-refoulement: articles 60 and 61 of the Istanbul Convention, beschikbaar op <https://rm.coe.int/conventionistanbularticle60-61-web/1680995244>, p. 28: "Ensuring a gender-sensitive interpretation implies recognising and understanding how gender can have an impact on the reasons behind the type of persecution or harm suffered. A woman may be persecuted: as a woman (e.g. raped) but for reasons unrelated to her gender (e.g. her membership of a political party); not persecuted in a manner specific to her female identity (e.g. beaten) but because of her gender (e.g. for wearing a veil); as and because she is a woman (e.g. female genital mutilation)".

niet te hoog gelegd mag worden voor gendergerelateerde vervolging³⁵. Gender stereotiepen moeten ook ten alle tijden vermeden worden³⁶. Recentelijk verwees de Rechtbank van Bologna in Italië specifiek naar dit verdrag in haar motivering om het statuut van vluchteling toe te kennen aan een vrouw uit Sierra Leone³⁷.

Tot slot verwijzen we nog naar de zaak *F.B. tegen Nederland* voor het VN-Comité tegen Foltering³⁸. In deze zaak besliste het Comité dat een Guineese vrouw die reeds slachtoffer was geweest van vrouwelijke genitale verminking in Guinee en een herbesnijdenis vreesde bij terugkeer nadat zij een hersteloperatie had ondergaan in Nederland, wel degelijk het gevaar liep om opnieuw slachtoffer te worden van foltering. Opvallend in deze zaak is dat de Nederlandse autoriteiten een individueel onderzoek hadden ondernomen in Guinee om de verklaringen van de vrouw (met betrekking tot haar woonplaats) te controleren op hun waarachtigheid. Uit het *individueel ambtsbericht* dat naar aanleiding van dit onderzoek werd opgesteld, bleek: *“However, neighborhood residents did not recognize the complainant from her passport photograph. Likewise, no neighborhood residents or representatives of the local authorities knew the people the complainant claimed were her relatives, i.e. her step grandmother, Ms. F.D, the complainant's husband Mr. M.S.D. and his first wife Ms. M.B. and their adopted child M.B. Furthermore, not a single house was found in the vicinity of restaurant 'Feu Rouge' where the complainant could have lived. The information that the complainant provided about her school turned out to be incorrect as well. She stated that she had attended the Batonga School in the Simbaya Cosa neighborhood from 1994 to 2001. According to the person-specific report, the primary school called Bantonka (not Batonga) in Simbaya Cosa in Conakry closed in 1989. The building that originally housed the school has been used as a police station since then. No one living in that area recognized the complainant from her passport photograph”*³⁹.

Ondanks de gebrekkige geloofwaardigheid en de onmogelijkheid van de vrouw om tegenargumenten op te werpen met betrekking tot het rapport, oordeelde het VN-Comité tegen Foltering : *“In the present case, the Committee recognizes the efforts made by the State party's authorities to verify the complainant's accounts by carrying out an investigation in Guinea within the first asylum proceedings. Although the complainant has failed to provide elements that refute this investigation's outcome, as reflected in the person specific report of 12 March 2004 (see para. 4.3 above), that concluded that the information provided by her about her and her family's circumstances in Guinea was incorrect, the Committee considers that such inconsistencies are not of a nature as to undermine the reality of the prevalence of female genital mutilation and the fact that, due to the ineffectiveness of the relevant laws, including the impunity of the perpetrators, victims of FMO in Guinea do not have access to an effective remedy and to appropriate protection by the authorities”*⁴⁰.

³⁵ NANSSEN, NANSSEN Profiel 1-20 De nood aan internationale bescherming van Somalische vrouwen slachtoffer van vrouwelijke genitale verminking type III, p. 8-10, beschikbaar op www.nanssen-refugee.be; G. Daem, *De impact van de Conventie van Istanboel op internationale bescherming*, Presentatie van het BCHV tijdens de INTACT/GAMS Conferentie “De Conventie van Istanbul: een nieuwe tool in de strijd tegen VGV”, 23 oktober 2015, beschikbaar op: www.intact-association.org/nl; S. Forez, *De Conventie van Istanbul, een nieuw instrument in de strijd tegen geweld tegen vrouwen*, Impact op de Belgische situatie, Intact vzw, p. 15, beschikbaar op: https://www.intact-association.org/images/analyses/Analyse%20Conventie%20van%20Istanbul_v2.pdf

³⁶ Voor meer informatie, zie A. GOOD, *Anthropology and expertise in the asylum courts*, Routledge-Cavendish, 2007, p. 92.

³⁷ *Ministero interno v PM*, 8957/2018, Rechtbank of Bologna (Italy), 20 januari 2020.

³⁸ Het merendeel van de rechtsleer is het er over eens dat deze beslissingen juridisch niet bindend zijn. Ze hebben wel een gezag dat doorslaggevend kan zijn bij de beoordeling door nationale hoven en supranationale rechtbanken. Het Spaans Hooggerechtshof oordeelde zelfs recent dat de beslissingen van een VN-Comité bindend zijn. (F. VANNESTE, *Who's afraid of the United Nations Human Rights Committees? De adviespraktijk van de Raad van State doorgelicht*, februari 2021, beschikbaar op <https://www.leuvenpubliclaw.com/whos-afraid-of-the-united-nations-human-rights-committees-de-adviespraktijk-van-de-raad-van-state-doorgelicht/>).

³⁹ VN-Comité tegen Foltering, *F.B. t. Nederland*, CAT/C/56/D/613/2014, 15 december 2015, beschikbaar op https://www.refworld.org/cases.CAT_568a963e4.html, p. 5.

⁴⁰ *Ibid.*, p. 11.

b. Landeninformatie⁴¹

Naast de verklaringen van de verzoekster neemt ook de landeninformatie (in de vorm van *Country of Origin (COI)*) over het land van herkomst een belangrijke plaats in bij de beoordeling van de vrees voor vervolging van de verzoekster. Er wordt in zaken van vrouwelijke genitale verminking vaak gekeken naar statistieken en de prevalentiegraad van de de praktijk in het land van herkomst, alsook naar de mogelijkheid voor het land van herkomst om potentiële slachtoffers te beschermen.

Ook al wordt de landeninformatie opgemaakt door een onafhankelijke onderzoeksdienst van het CGVS (Cedoca), dit betekent niet dat de landeninformatie niet steeds moet worden geëvalueerd. COI-rapporten moeten namelijk voldoen aan bepaalde kwaliteitsstandaarden voor de evaluatie en validatie van informatie, met name relevantie, betrouwbaarheid, actualiteit, objectiviteit, diversiteit, nauwkeurigheid, traceerbaarheid en transparantie⁴². De informatie vervat in COI-rapporten met betrekking tot vrouwelijke genitale verminking in bepaalde herkomstlanden moet derhalve steeds geëvalueerd worden aan de hand van deze standaarden⁴³. Het niet naleven van de standaarden, het aanhalen van informatie die ingaat tegen de informatie van de COI rapporten of het ontbreken van COI om de geloofwaardigheid te beoordelen kunnen ervoor zorgen dat de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen de beslissing van het CGVS hervormt of annuleert⁴⁴. Er wordt soms te veel nadruk gelegd op het gebrek aan samenhangende en aannemelijke verklaringen van de verzoekster die niet met

⁴¹ Voor een uitgebreide (kritische) analyse van landeninformatie dat gebruikt wordt door EHRM, UK Tribunal, UNHCR en bepaalde landen in het opmaken van een lijst van veilige landen, zie : F. Vogelaar, Country of Origin Information : The Essential Foundation for Fair and Credible Guidance for Decision-making on International Protection Needs, 2020, beschikbaar op <https://research.vu.nl/en/publications/country-of-origin-information-the-essential-foundation-for-fair-a>

⁴² De criteria komen uit de volgende documenten: Europese Unie, Gemeenschappelijke EU-richtlijnen voor de verwerking van Land van Herkomst Informatie (COI), ARGO project JLS/2005/ARGO/GC/03, april 2008, beschikbaar op <http://www.refworld.org/docid/48493f72.html> ; EASO, Country of Origin Methodology, 2019, beschikbaar op https://coi.easo.europa.eu/administration/easo/PLib/2019_EASO_COI_Report_Methodology.pdf; CEDOCA (CGRA), Stijlgids, 1 juni 2015, beschikbaar op https://www.cgra.be/sites/default/files/content/download/files/ced_stijlgidsvoorderedactievancoiproducten_update_20150601_0.pdf.

⁴³ Een belangrijke bron van (statistische) gegevens met betrekking tot vrouwelijke genitale verminking is te vinden op: <https://dhsprogram.com/>. Deze gegevens kunnen dan gebruikt worden om bepaalde argumenten van het CGVS te weerleggen.

⁴⁴ CBAR-BCHV, « La crainte est-elle fondée ? » : Utilisation et application de l'information sur les pays dans la procédure d'asile. Analyse de l'application en Belgique des principes et règles européennes par rapport aux Informations sur les pays d'origine, juni 2011, beschikbaar op <https://www.refworld.org/pdfid/50865dde2.pdf>; Specifiek met betrekking tot vrouwelijke genitale verminking, zie bv. RvV, arrest nr 152 512 van 15 september 2015; RvV arrest n° 232 043 van 31 januari 2020: « **Les opinions favorables à l'abandon des MGF exprimées lors d'enquêtes doivent quant à elles être doublement tempérées** : d'une part, rien n'indique que ces opinions émanent des personnes ayant le pouvoir de décision en la matière, et d'autre part, leur fiabilité doit être relativisée en tenant compte de l'éventuelle réticence à prôner le maintien de pratiques légalement interdites dans le pays. Il en résulte qu'un tel courant d'opinions ne peut pas suffire à affecter significativement la vérité des chiffres observés. Enfin, ces mêmes informations ne permettent pas de conclure que l'excision d'une fillette est laissée à la seule décision des parents, mais tendent au contraire à indiquer que d'autres acteurs sont susceptibles de se substituer à ces derniers pour prendre des initiatives néfastes en la matière » ; RvV arrest nr. 200 457 van 28 februari 2018 : « - Tout d'abord, alors que la partie défenderesse invoque une tendance significativement plus forte (69, 1 %) à ne pas pratiquer l'excision en milieu urbain, **le Conseil observe que la partie défenderesse fait dire aux informations qu'elle dépose ce qu'elles ne disent pas, celle-ci se contentant en effet d'affirmer que « les femmes et les hommes soumis à cette enquête ont déclaré que plus de la moitié de leurs filles n'est pas encore excisée (50,7 %), avec un taux plus élevé à Conakry (69,1 %) », avant d'ajouter que « Toutefois, selon les déclarations des parents, près de six filles sur dix (57%) seront excisées à l'avenir ».** En tout état de cause, un tel motif va à l'encontre de tous les constats dressés par le Conseil dans son arrêt n° 122 669 du 17 avril 2014 précité, constats qui demeurent d'actualité dès lors que le document d'information déposé au dossier administratif par la partie défenderesse date du 6 mai 2014 - soit de quelques jours à peine après le prononcé de cet arrêt - et qu'il ne recèle pas d'informations laissant à penser qu'un changement significatif serait intervenu à cet égard en Guinée.

bewijsmateriaal onderbouwd zijn (interne geloofwaardigheidsindicatoren) en de externe geloofwaardigheid (i.e. plausibiliteit op basis van externe bronnen) is vaak gebaseerd op veronderstellingen en speculatie in plaats van op COI.⁴⁵

Voor genderspecifieke zaken is het bovendien belangrijk dat de informatie gender-relevant en representatief is en niet uit zijn context is getrokken.

Tot slot dient ook rekening te worden gehouden met het feit dat COI grenzen heeft: het geeft niet de gehele realiteit weer in landen van herkomst, aangezien sommige feiten niet of ondergerapporteerd worden (bv. het risico op herbesnijdenis)⁴⁶.

c. Redelijke mate van waarschijnlijkheid

De vrees voor vervolging wordt gegrond geacht als er een redelijke mate van waarschijnlijkheid is dat de verzoeker bij terugkeer zal worden vervolgd.⁴⁷

UNHCR stelt dat: “[...] *There is no requirement to prove well-foundedness conclusively beyond doubt, or even that persecution is more probable than not. To establish “well-foundedness”, persecution must be proven to be reasonable possible.*”⁴⁸

Een verzoeker moet dus aantonen dat de vrees voor vervolging redelijk is gezien de omstandigheden, maar niet dat hij of zij eerder wel dan niet aan vervolging zal onderworpen worden.

Deze interpretatie vloeit voort uit de voorbereidende werken van de Vluchtelingenconventie:

“The expression ‘well-founded fear of being the victim of persecution for reasons of race, religion, nationality or political opinion’ means that a person has either been actually a victim of persecution or can give a plausible account why he fears persecution. Thus, between its draft and final reports, the Committee replaced “plausible account” with “good reason” as its gloss on the “well-founded fear” criterion. But there is no suggestion under either formulation that persecution must be more likely than not; indeed, even assuming arguendo that there is any meaningful difference between “good reason” and “plausible account”, it would be wholly inconsistent with the history and intent of the Convention to interpret the substitution of one for the other as even a remote endorsement of the stricter “clear probability” standard. Moreover, as shown in the next section, when the Convention was drafted, “good reason” and “plausible account” were thought to be generally equivalent formulations of the accepted standard.

B. The Term “Well-Founded Fear of Being Persecuted” In The 1951 Convention Was Based On The Constitution And Practice Of The International Refugee Organization (IRO), Which Required No More Than That An Applicant Show Plausible Reason For Fearing Persecution.

⁴⁵ Jenni Millbank, ‘The Ring of Truth: A Case Study of Credibility Assessment in Particular Social Group Refugee Determinations’ (2009) 21 *International Journal of Refugee Law*, p. 16-22.

⁴⁶ A. Middelburg & A. Balta, Female Genitale Mutilation/Cutting as a ground for asylum in Europe, *International Journal of Refugee Law*, Vol. 298, 1 oktober 2016, p. 445.

⁴⁷ Artikel 4 § 1 van richtlijn 2011/95/EU van het Europees Parlement en de Raad van 13 december 2011 inzake normen voor de erkenning van onderdanen van derde landen of staatlozen als personen die internationale bescherming genieten, voor een uniforme status voor vluchtelingen of voor personen die in aanmerking komen voor subsidiaire bescherming, en voor de inhoud van de verleende bescherming (hierna de Kwalificatierichtlijn); CGVS, De beoordeling van de vluchtelingenstatus, beschikbaar op <https://www.cgvs.be/nl/de-beoordeling-van-de-vluchtelingenstatus>.

⁴⁸ UNHCR, Note on Burden and Standard of Proof in Refugee Claims, 16 december 1998, beschikbaar op: <https://www.refworld.org/pdfid/3ae6b3338.pdf>, p. 4.

*The Ad Hoc Committee on the Draft Convention included the following "general observation": In drafting this convention the Committee gave careful consideration to the provisions of previous international agreements. It sought to retain as many of them as possible in order to assure that the new consolidated convention should afford at least as much protection to refugees as had been provided by previous agreements. (...) Thus it is evident that the members of the Ad Hoc Committee were willing to adopt, for the basic refugee definition in the Draft Convention, an expression which was in effect a rephrasing of the term used in the IRO Constitution. The close connection between the terms "fear, based on reasonable grounds of persecution" in the IRO Constitution and "well-founded fear of being persecuted" in the 1951 Convention is significant for an understanding of the latter term inasmuch as the meaning of the earlier phrase had been clearly established through the eligibility decisions made by the IRO. The Manual for Eligibility Officers published by the IRO includes the following comments on the meaning of the term "persecution or fear based on reasonable grounds of persecution": Fear of persecution is to be regarded as a valid objection whenever an applicant can make plausible that owing to political convictions or to his race, he is afraid of discrimination, or persecution, on returning home. Reasonable grounds are to be understood as meaning that the applicant can give a plausible and coherent account of why he fears persecution. Since fear is a subjective feeling the Eligibility Officer cannot refuse to consider the objection as valid when it is plausible. (...) The deliberations of the Ad Hoc Committee thus demonstrate that the drafters of the refugee definition in the 1951 Convention were fully aware of the close connection between that definition and the one used in the IRO Constitution." The obvious links between the two definitions and the explicit references during the Ad Hoc Committee's discussions to the interpretative precedents created under the IRO show the context in which the 1951 Convention definition was written and in which it must be read. The travaux préparatoires thus contain no suggestion or hint of an intention that the standard of eligibility under the 1951 Convention definition was to be narrower than that which prevailed under the IRO. On the contrary, the expressed intention of the Ad Hoc Committee "to provide at least as much protection to refugees" as previous international instruments shows that the definition in the 1951 Convention is **to be interpreted in a manner similar to that adopted for the IRO Constitution, i.e. as requiring no more than that the applicant give a plausible and coherent account of why he or she fears persecution**⁴⁹.*

Het is belangrijk om dit ook voor zaken met betrekking tot vrouwelijke genitale verminking steeds voor ogen te houden. Het CEDAW-Comité beveelt namelijk aan om:

"Ensure that the threshold for accepting asylum applications is measured not against the probability but against the reasonable likelihood that the claimant has a well-founded fear of persecution or that she would be exposed to persecution upon return."⁵⁰

Zoals duidelijk zal blijken in deel 2 kan dit gebruikt worden als argument om bepaalde motiveringen van de asielinstanties te weerleggen.

⁴⁹ UNHCR, UNHCR intervention before the Supreme Court of the United States in the case of Immigration and Naturalization Service v. Cardoza-Fonseca, 14 juli 1986, No. 85-782, beschikbaar op <https://www.refworld.org/docid/4b03c5818.html>.

⁵⁰ Committee on the Elimination of Discrimination against Women, Views adopted by the Committee under article 7 (3) of the Optional Protocol, concerning communication No. 86/2015, 10 september 2019, par. 10.

3. Omwille van een politieke overtuiging, religie of het behoren tot een sociale groep

Om erkend te worden als vluchteling dient de vrees voor vervolging gelinkt te worden aan één van de vijf gronden van de Vluchtelingenconventie. UNHCR erkent dat vrouwelijke genitale verminking gelinkt kan worden aan drie verschillende gronden, met name religie, politieke overtuiging en het behoren tot een sociale groep⁵¹.

Deze laatste definieert UNHCR als volgt: *“a group of persons who share a common characteristic other than their risk of being persecuted, or who are perceived as a group by society. The characteristic will often be one which is innate, unchangeable, or which is otherwise fundamental to identity, conscience or the exercise of one’s human rights”*⁵². Vrouwen en slachtoffers van vrouwelijke genitale verminking vertonen een gemeenschappelijke aangeboren en onveranderlijke eigenschap, namelijk hun geslacht. Hierdoor kunnen ze beschouwd worden als een sociale groep⁵³.

Dit wordt thans doorgaans aanvaard door Staten en door de rechtspraak⁵⁴. Ook de Franse CNDA erkent dat: *“Dans une population au sein de laquelle les mutilations sexuelles féminines sont couramment pratiquées au point de constituer une norme sociale, les enfants et les femmes non mutilées constituent de ce fait un groupe social. Dès lors que l’existence de ce groupe social ne dépend pas du nombre des personnes qui le composent mais du regard porté par la société environnante et les institutions sur les personnes appartenant à ce groupe, l’observation des variations des taux de prévalence des mutilations sexuelles féminines parmi les populations d’un pays, qui a pour seul objet de mesurer la présence et l’évolution de ce fait social objectif au sein de ces populations, permet d’établir, parmi d’autres facteurs géographiques, ethniques, culturels, sociaux ou familiaux, le lien éventuel entre cette persécution et l’appartenance au groupe social des enfants et des femmes non mutilées”*⁵⁵.

Religie of politieke overtuiging kunnen tevens aangehaald worden als gronden waaraan de vrees voor vervolging gelinkt wordt. Zo kan men vervolgd worden op basis van het feit dat men zich tegen vrouwelijke genitale verminking verzet⁵⁶. Ook al wordt dit door asielinstanties niet vaak aangehaald als grond⁵⁷, het vormt soms een onderdeel van een motivering van een

⁵¹ UNHCR, Guidance Note on Refugee Claims relating to Female Genital Mutilation, mei 2009, par. 22.

⁵² UNHCR, Guidelines on International Protection No. 2: "Membership of a particular social group" within the context of Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or its 1967 Protocol relating to the Status of Refugees, 7 mei 2002, HCR/GIP/02/02, beschikbaar op <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3d36f23f4.html>, para. 11.

⁵³ UNHCR, Guidance Note on Refugee Claims relating to Female Genital Mutilation, mei 2009, par. 23, UNHCR, UNHCR intervention before the House of Lords in the case of Zainab Esther Fornah (Appellant) v. Secretary of State for the Home Department (Respondent), 14 juni 2006, beschikbaar op <https://www.refworld.org/docid/45631a0f4.html>, p 23.

⁵⁴ Voor een overzicht, zie UNHCR, Guidance Note on Refugee Claims relating to Female Genital Mutilation, mei 2009, par. 7; UNHCR, UNHCR intervention before the House of Lords in the case of Zainab Esther Fornah (Appellant) v. Secretary of State for the Home Department (Respondent), 14 juni 2006, beschikbaar op <https://www.refworld.org/docid/45631a0f4.html>.

⁵⁵ *Idem.*, para. 8 (compilatie rechtspraak maart 2020: p. 18-19).

⁵⁶ Als dit niet voldoende wordt onderzocht door het CGVS, kan dit een grond vormen voor vernietiging door de RvV. Zie RvV arrest nr. 246 680 van 22 december 2020 : « *Par ailleurs, dans son recours, la partie requérante relève également que la partie défenderesse n’a pas examiné la crainte de la requérante relative à son opposition aux mutilations génitales féminines. A cet égard, le Conseil observe, avec la partie requérante, que la partie défenderesse n’a pas examiné cet aspect de la crainte de la requérante avec le soin et la minutie nécessaires. En effet, outre qu’elle n’a pas abordé cette question dans sa décision, elle s’est contentée de répondre, dans sa note d’observation, que « les craintes alléguées de la requérante, liées à son opposition à l’excision de sa fille, (...) sont purement hypothétiques ». Elle n’a cependant à aucun moment interrogé la requérante au sujet d’une éventuelle crainte personnelle dans son chef, liée à son opposition à l’excision. Or, la partie requérante fait état de tels éléments dans sa requête, évoquant notamment que « les MGF occupent une telle importance au sein de la société guinéenne qu’il est évident qu’elle sera rejetée si elle ose s’opposer à cette pratique » (requête, p. 21). Le Conseil estime dès lors nécessaire que cet élément soit également examiné et instruit par la partie défenderesse. »*

⁵⁷ De laatste twee jaar werden twee positieve arresten gevonden in deze zin: RvV arrest nr. 241 153 van 17 september 2020: “5.4. Au vu de ce qui précède, le Conseil estime que la requérante établit à suffisance avoir été

afwijzing in een zaak met betrekking tot vrouwelijke genitale verminking⁵⁸. In dat geval stelt zich echter de vraag of deze grond weerhouden moet worden of dat er kan verwezen worden naar een andere grond, zoals bv. het behoren tot een sociale groep, dewelke in zaken van vrouwelijke genitale verminking doorgaans aanvaard wordt als grond⁵⁹. De vrees moet namelijk slechts aan één grond gelinkt worden⁶⁰.

4. Staat als actor van bescherming

Vrouwelijke genitale verminking gebeurt voornamelijk in de privé-sfeer door privé-actoren. De Staat is in dit geval niet de vervolger. In dit geval moet de Staat wel bescherming bieden. Overeenkomstig artikel 48/3 en 48/4 van de Vreemdelingenwet (die een omzetting zijn van artikel 7 van de herschikte Kwalificatierichtlijn) kan alleen bescherming geboden worden door:

“a) de Staat, of

b) partijen of organisaties met inbegrip van internationale organisaties, die de Staat of een aanzienlijk deel van zijn grondgebied beheersen, mits zij bereid en in staat zijn bescherming te bieden overeenkomstig het tweede lid.

Bescherming, in de zin van de artikelen 48/3 en 48/4, moet **doeltreffend en van niet-tijdelijke aard zijn** en wordt in het algemeen geboden wanneer de bedoelde actoren omschreven in het eerste lid redelijke maatregelen tot voorkoming van vervolging of het lijden van ernstige schade treffen, onder andere door de instelling van een doeltreffend juridisch systeem voor opsporing, gerechtelijke vervolging en bestraffing van handelingen die vervolging of ernstige schade vormen, en wanneer de verzoekster toegang tot een dergelijke bescherming heeft.⁶¹

In de meeste zaken rond vrouwelijke genitale verminking wordt aanvaard dat de Staat niet in de mogelijkheid verkeert om bescherming te bieden, vooral met betrekking tot landen van herkomst die een hoge prevalentiegraad kennen. Er wordt daarbij verwezen naar landeninformatie aangezien *“lorsqu’il ressort des circonstances individuelles propres à*

*menacée de mort par son oncle paternel en raison de sa volonté de quitter son mari suite à son opposition à l’excision de ses filles. Compte tenu du profil conservateur et très religieux de l’oncle de la requérante, le Conseil considère que cette menace est suffisamment grave et sérieuse pour être assimilée à une persécution. De plus, cette menace est de nature à alimenter dans le chef de la requérante de sérieuses craintes d’être soumise à d’autres formes renouvelées de persécutions, en cas de retour dans son pays. 5.6. En conclusion, il convient d’octroyer à la requérante la protection internationale sollicitée. Dans le présent cas d’espèce, la requérante a des raisons de craindre persécutée en raison de ses **opinions politiques** en ce qu’elle s’oppose ouvertement à l’excision de ses filles, soit à une pratique traditionnelle néfaste largement répandue en Guinée » en RvV arrest nr. 228 360 van 31 oktober 2019 : « Il résulte de tout ce qui précède que la requérante établit craindre que ses filles ne soient excisées en cas de retour en Côte d’Ivoire et **que son opposition à cette excision ne lui pose des problèmes avec sa belle-famille et son mari en particulier**. À ce titre, la requérante nourrit une crainte fondée d’être persécutée en cas de retour dans son pays d’origine en raison de ses **opinions politiques imputées, l’opposition à une pratique ancestrale et (malgré l’interdiction légale) très ancrée au sein de sa belle-famille**”.*

⁵⁸ Zie bv. RvV, nr. 232 796 van 18 februari 2020, par. 6.11: *“Par ailleurs, le Conseil note que rien, en l’état actuel du dossier, ne démontre objectivement que les personnes s’étant simplement opposées à la pratique d’une mutilation génitale féminine sur leurs propres enfants seraient victimes de persécutions en Guinée. Les cas de persécutions évoqués dans le recours (pp. 16, 17) concernent des personnes qui ont manifestement un profil d’activiste et de militant actif, ce qui n’est pas le cas de la requérante qui s’est limitée à manifester son opposition à l’excision de sa fille et qui s’est uniquement exprimée à ce sujet dans un cadre familial.”*

⁵⁹ In arrest nr. 228 354 van 31 oktober 2019 erkent de RvV namelijk ‘femmes guinéennes’ als sociale groep.

⁶⁰ In dezelfde zin, zie A. GOOD, op.cit., p.95: *“Another consequence of the Convention’s gender-neutrality is a lack of clarity as to the Convention reason under which claims of gender-based persecution are most appropriately formulated. (...) The potential of both strategies is illustrated in the case of FGM, an enormously controversial issue in US asylum law. In Matter of Kasinga, an appellant from Togo was deemed to belong to a social group ‘defined by the immutable or fundamental characteristics of gender, ethnicity, opposition to the practice, and the fact of having “intact genitalia” (...) whereas in Matter of MK a woman from Sierra was granted asylum partly because of the political opinions which led her to reject this aspect of her society’s cultural practice. (...) As we saw, it opened up the possibility that even rather broad categories of women might constitute ‘particular social groups’.”*

⁶¹ Artikel 48/5 §2 Vreemdelingenwet.

l'espèce ou des informations générales fournies par les parties que toute procédure aurait été vaine ou ineffective ou qu'il n'existait aucune protection accessible, présentant des perspectives raisonnables de succès et susceptible d'offrir à la requérante le redressement de ses griefs, il ne peut être exigé d'elle qu'elle se soit adressée à ses autorités »⁶².

Echter merken we op (zie Deel 2, punten 3 en 5) dat er thans steeds meer motiveringen verschijnen met betrekking tot initiatieven in landen van herkomst om vrouwelijke genitale verminking te bestrijden. Er wordt ook verwezen naar het feit dat Staten wetgeving hebben ingevoerd om vrouwelijke genitale verminking te bestraffen en dat er allerlei campagnes worden gevoerd.

UNHCR bepaalt nochtans in zijn Guidance met betrekking tot vrouwelijke genitale verminking dat: *“Available data shows that although measures have been taken by a number of States to eliminate the practice, it nevertheless continues in many areas. Across the world, very few perpetrators are brought to justice. This is partly explained by the fact that FGM is deeply rooted in socio-cultural norms, and is often upheld by traditional and religious leaders, circumcisers, and elders, wielding power and authority at local level, and all operating relatively independently on matters of tradition and culture. For various reasons, State authorities may be unwilling or unable to interfere with such traditional customs and practices that are so deeply entrenched and widely followed. Thus, while FGM may have been legally designated as a crime, in practice it is not treated as such, with the result that there is little or no law enforcement to stop it.*

21. A formal prohibition of FGM by law is thus not sufficient to conclude that State protection is available. Refugee status can, and should be granted where the State has failed to impose criminal sanctions, or bring charges against perpetrators. UNHCR has underlined in its Guidelines on Gender-Related Persecution that: “Even though a particular State may have prohibited a persecutory practice [FGM], that State may nevertheless continue to condone or tolerate the practice, or may not be able to stop it effectively. In such cases, the practice would still amount to persecution.” For protection to be considered available, States must display active and genuine efforts to eliminate FGM, including appropriate prevention activities as well as systematic and actual (not merely threatened) prosecutions and punishment for FGM related crimes. Factors indicating an absence of protection include a lack of effective legislative protection, lack of universal State control, and pervasive influence of customary practices.”⁶³

UNHCR is dus van mening dat een hoge prevalentiegraad in een land kan aantonen dat maatregelen genomen door de Staat om vrouwelijke genitale verminking te bestrijden niet volstaan en dat vrouwelijke genitale verminking een traditie is die diep verankerd is in socio-culturele normen. Ook legt UNHCR de nadruk op het feit dat bescherming zowel preventieve als repressieve maatregelen inhoudt en dat deze ook effectief moeten zijn.

Uit het feit dat enkel de Staat en partijen of organisaties die de Staat of een aanzienlijk deel van zijn grondgebied beheersen bescherming kunnen bieden, vloeit voort dat noch ouders noch andere actoren (zoals bv. NGO's of andere organisaties die strijden tegen vrouwelijke genitale verminking in de landen van herkomst) aanzien kunnen worden als actoren van bescherming. Van ouders mag dan ook niet verwacht worden dat zij hun kinderen beschermen tegen vrouwelijke genitale verminking bij een eventuele terugkeer. Een motivering in deze zin is strijdig met de hierboven genoemde artikelen van de Vreemdelingenwet⁶⁴. Bovendien moet nog gewezen worden op het feit dat vrouwelijke genitale verminking niet alleen afhangt van de beslissing van de ouders en dat dit eveneens kan gebeuren buiten de wil van de ouders. De

⁶² RvV arrest nr. 228 360 van 31 oktober 2019.

⁶³ UNHCR, *Guidance Note on Refugee Claims relating to Female Genital Mutilation*, mei 2009, beschikbaar op <http://www.refworld.org/docid/4a0c28492.html>, p. 11.

⁶⁴ Er dient opgemerkt te worden dat deze motivering minder frequent is door de verandering in praktijk met betrekking tot het scheiden van de aanvragen van kinderen en hun ouders.

Raad voor Vreemdelingenbetwistingen heeft dit meermaals erkend: “*Enfin, ces mêmes informations ne permettent pas de conclure que l’excision d’une fillette est laissée à la seule décision des parents, mais tendent au contraire à indiquer que d’autres acteurs sont susceptibles de se substituer à ces derniers pour prendre des initiatives néfastes en la matière* »⁶⁵.

2. Weerleggingselementen tegen motivering asielinstanties

Om asielaanvragen op basis van vrouwelijke genitale verminking af te wijzen, worden door de asielinstanties verschillende argumenten aangehaald. In dit onderdeel reikt NANSEN elementen aan voor de weerlegging van de meest voorkomende argumenten die geïdentificeerd werden op basis van een grondige analyse van de rechtspraak van de RvV.

1. Reeds vrouwelijke genitale verminking ondergaan – geen risico om opnieuw besneden te worden en geen voortdurende vervolging

Vaststellingen

Een vaak gebruikt argument door de asielinstanties⁶⁶ is het feit dat de vrouw/het kind reeds genitaal verminkt werd en hierdoor dus geen vrees meer heeft/kan hebben voor vervolging bij terugkeer, meer bepaald dat er geen risico is op herbesnijdenis. Daarnaast wordt ook aangehaald dat de gevolgen van vrouwelijke genitale verminking geen voortdurend of permanent karakter hebben.

*“ Wat betreft de fysieke problemen die u aanhaalt ten gevolge van uw besnijdenis, zijnde menstruatiepijnen, buikpijn en urineproblemen [...] dient er opgemerkt te worden dat hoewel besnijdenis een bijzonder ernstige fysieke schade is die onomkeerbaar is en waarvan de fysieke of psychologische gevolgen het hele leven van de vrouw die er slachtoffer van is geweest, kunnen voortduren, het aangehaalde aanhoudende karakter voortvloeit uit de secundaire gevolgen of effecten die de verminking kunnen veroorzaken, zonder dat men echter kan oordelen dat alleen hierdoor afbreuk wordt gedaan aan een basisrecht van het individu, in dit geval het recht op de fysieke integriteit, en bijgevolg deze gevolgen kan gelijkstellen met daden van vervolging in de zin van artikel 1 van het Verdrag van Genève van 28 juli 1951 betreffende de vluchtelingen. **De internationale bescherming van het Verdrag van Genève heeft tot doel een asielzoeker te beschermen tegen mogelijke vervolgingen en niet de schade van een vroegere vervolging te herstellen. De erkenning van de hoedanigheid van vluchteling op basis van het Verdrag van Genève is voor de rest volledig ondoeltreffend om een einde te maken aan het fysieke en psychische lijden in verband met de vervolging, aangezien het bestaan van dit lijden losstaat van de juridische status van betrokkene. Bovendien zou het psychologisch welzijn dat voortvloeit uit het vooruitzicht in een land van***

⁶⁵ RvV arrest nr. 232 043 van 31 januari 2020, RvV arrest nr. 200 457 van 28 februari 2018 verwijzend naar RvV arrest nr. 122 669 van 17 april 2014 (3 rechters).

⁶⁶ RvV arrest nr. 162 156 van 16 februari 2016, RvV arrest nr. 169 724 van 14 juni 2016, RvV arrest nr. 175 460 van 29 september 2016, RvV arrest nr. 175 463 van 29 september 2016, RvV nr. 177419 van 8 november 2016, RvV arrest nr. 187 854 van 31 mei 2017, RvV arrest nr. 194 336 van 26 oktober 2017, RvV arrest nr. 195475 van 27 oktober 2017, RvV arrest nr. 195477 van 27 oktober 2017, RvV nr. 197 495 van 8 januari 2018, RvV nr. 199098 van 1 februari 2018, RvV arrest nr. 200 691 van 5 maart 2018, RvV arrest nr. 209986 van 25 september 2018, RvV arrest nr. 216 196 van 31 januari 2019, RvV arrest nr. 226 716 van 26 september 2019, RvV arrest nr. 228 691 van 12 november 2019, RvV arrest n r. 232 796 van 18 februari 2020, RvV arrest nr. 233 228 van 27 februari 2020, RvV arrest nr. 233 901 van 12 maart 2020, RvV arrest nr. 233 902 van 12 mars 2020, RvV arrest nr. 234 689 van 31 maart 2020, RvV arrest nr. 237 324 van 23 juni 2020, RvV arrest nr. 237 328 van 23 juni 2020, RvV nr. 237 398 van 24 juni 2020.

bescherming een status te kunnen genieten die recht geeft op een adequate verzorging van dit lijden, alleen niet volstaan om de erkenning van de hoedanigheid van RvV vluchteling te rechtvaardigen. U dient voor de beoordeling van medische elementen de geëigende procedure aan te wenden. Dit is de aanvraag voor een machtiging tot verblijf gericht aan de Staatssecretaris of zijn gemachtigde op basis van artikel 9ter van de Vreemdelingenwet.⁶⁷⁶⁸

Zowel met betrekking tot het risico op herbesnijdenis als met betrekking tot het voortdurende karakter zijn de praktijk en de rechtspraak uiteenlopend.

Met betrekking tot het risico op herbesnijdenis⁶⁹ merken we op dat de Franstalige rechtspraak een onderscheid maakt tussen verminkingen type III (waar het risico op herbesnijdenis doorgaans wel erkend wordt⁷⁰, behalve enkele uitzonderingen⁷¹) en andere types (waar het risico op herbesnijdenis vaak niet erkend wordt op basis van landeninformatie en het profiel van de vrouw⁷², tenzij een gedwongen huwelijk aannemelijk werd gemaakt⁷³). De Nederlandstalige rechtspraak maakt echter geen onderscheid tussen de types verminkingen en we vinden in de laatste twee jaar ook geen enkel arrest terug waarbij de vluchtelingenstatus wordt erkend, uitzonderlijk worden beslissingen van het CGVS vernietigd⁷⁴.

Met betrekking tot het voortdurende karakter is de praktijk en de rechtspraak ook uiteenlopend. Door het CGVS zelf wordt er weinig onderzoek gevoerd naar het voortdurende karakter⁷⁵, zeker wanneer er geen medische attesten voorgelegd worden waaruit de gevolgen van de vrouwelijke genitale verminking duidelijk blijken. Ook de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen zal bij gebrek aan medische documenten (die de gevolgen aantonen), geenszins het voortdurende karakter onderzoeken noch een onderzoek bevelen⁷⁶. Wanneer er wel medische attesten worden voorgelegd wordt er soms wel, soms niet aanvaard dat het om een voortdurende vervolging gaat⁷⁷. We merken op dat vooral bij verminkingen types I en II de gevolgen geminimaliseerd worden. Nochtans zijn de gevolgen van de verschillende types vrouwelijke genitale verminking soms heel gelijkaardig⁷⁸. Ook is het

⁶⁷ Dit citaat betreft een motief uit de bestreden beslissing van het CGVS. Zie bijvoorbeeld ook RvV arrest nr. 228 249 van 30 oktober 2019 waarin de Raad vaststelt dat dit argument in het verzoekschrift niet weerlegd werd.

⁶⁸ Zie ook in deze zin RvV arrest nr 247 490 van 14 januari 2021.

⁶⁹ Zie ook verder onder 3. *Risico op herbesnijdenis*, pr. 27.

⁷⁰ Zie o.a. RvV arrest nr. 209 311 van 14 september 2018, RvV arrest nr. 213 146 van 29 november 2018, RvV arrest nr. 209 311 van 14 september 2018, RvV arrest nr. 204 014 van 18 mei 2018.

⁷¹ Zie o.a. RvV arrest nr. 217682 van 28 februari 2019, RvV arrest nr. 236887 van 15 juni 2020.

⁷² Zie o.a. RvV arrest nr. 242577, RvV arrest nr. 232 993 van 21 februari 2020, RvV arrest nr. 230185 van 13 december 2019.

⁷³ Zie o.a. RvV arrest nr. 228354 van 31 oktober 2019, RvV arrest nr. 228336 van 31 oktober 2019, RvV arrest nr. 225369 van 29 augustus 2019, RvV arrest nr. 222622 van 13 juni 2019, RvV arrest nr. 240204 van 28 augustus 2020, RvV arrest nr. 246491 van 18 december 2020.

⁷⁴ Zie o.a. RvV arrest nr. 230388 van 17 december 2019, RvV arrest nr. 218265 van 14 maart 2019, RvV arrest nr. 219732 van 12 april 2019, RvV arrest nr. 245985 van 10 december 2020.

⁷⁵ De RvV heeft beslissingen vernietigd en teruggestuurd omwille van een gebrek aan onderzoek hieromtrent: zie o.a. RvV arrest nr. 232 043 van 31 januari 2020; RvV arrest nr. 200 457 van 28 februari 2018.

⁷⁶ RvV arrest nr. 197 495 van 8 januari 2018, RvV arrest nr. 199098 van 1 februari 2018, RvV arrest nr. 226716 van 26 september 2019, RvV arrest nr. 228691 van 12 november 2019, RvV arrest nr. 233 228 van 27 februari 2020, RvV arrest nr. 233901 van 12 maart 2020, RvV arrest nr. 234689 van 31 maart 2020.

⁷⁷ Het voortdurende karakter wordt aanvaard in RvV arrest nr. nr. 187 462 van 23 mei 2017, RvV arrest nr. 225 272 van 27 augustus 2019, RvV arrest nr. 223 437 van 28 juni 2019. Voortdurend karakter wordt niet aanvaard in RvV arrest nr. 133 364 van 18 november 2014, RvV arrest nr. 232 796 van 18 februari 2020, RvV arrest nr. 169724 van 14 juni 2016, RvV arrest nr. 175 463 van 29 september 2016, RvV arrest nr. 177419 van 8 november 2016, RvV arrest nr. 187854 van 31 mei 2017, RvV arrest nr. 194475 van 27 januari 2017, RvV arrest nr. 194336 van 26 oktober 2017, RvV arrest nr. 194477 van 27 oktober 2017, RvV arrest nr. 197495 van 8 januari 2018, RvV arrest nr. 209986 van 25 september 2018, RvV arrest nr. 216196 van 31 januari 2019, RvV arrest nr. 237398 van 24 juni 2020, RvV arrest nr. 237324 van 23 juni 2020, RvV arrest nr. 237328 van 23 juni 2020.

⁷⁸ In arrest nr. 187462 van 23 mei 2017 worden de volgende gevolgen aangehaald: “ *la requérante a subi une excision de type II avec ablation totale du clitoris et mentionne pour conséquences le fait qu'elle a des douleurs,*

opvallend dat het voortdurende karakter enkel door Franstalige kamers van de RvV erkend wordt. Nederlandstalige kamers sluiten zich aan bij de door het CGVS ontwikkelde redenering zoals weergegeven in het arrest hierboven⁷⁹.

Bespreking

1. Omkering bewijslast

Artikel 48/7 van de Vreemdelingenwet⁸⁰ houdt een vermoeden in van een gegronde vrees of een reëel risico op ernstige schade als een verzoeker om internationale bescherming aantoont reeds slachtoffer geweest te zijn van vervolging of ernstige schade. Het is in dat geval aan de asielinstanties om aan te tonen dat er goede redenen zijn om aan te nemen dat de vervolging of schade zich niet opnieuw zal voordoen.

Hierbij is het belangrijk te benadrukken dat het onderzoek naar ‘goede redenen om aan te nemen dat deze vervolging zich niet opnieuw zal voordoen’ niet gelijk is aan een onderzoek naar de vrees voor vervolging. Dit is van belang voor het onderzoek naar de geloofwaardigheid die door de vaststaande eerdere vervolging noodzakelijkerwijze anders is. De RvV bevestigde dit eveneens:

“4.5. De par sa nature (infibulation et désinfibulation), cette persécution engendre un risque de répétition. Dès lors, le Conseil juge que c’est avec raison que la partie requérante soutient qu’il y a lieu de faire application de l’article 48/7 de la loi du 15 décembre 1980 précité et se rallie à cette conclusion.

*Le Conseil observe que la partie défenderesse écarte ce risque sur deux motifs : d’une part le manque de crédibilité générale de la requérante, qui lierait cette crainte à la menace sous laquelle elle serait d’un second mariage forcé, d’autre part sur le manque de caractère concret des menaces lui ayant été adressées à ce sujet. A cet égard, il convient de rappeler qu’en application de l’article 48/7 précité, **il n’y a pas lieu, concernant ce motif, d’apprécier la crédibilité de la crainte invoquée par la requérante, mais de considérer s’il existe ou non « de bonnes raisons de croire***

notamment des « dysménorrhées à cause des myomes utérines », des pertes de sang vaginal. Il est également indiqué le fait que la requérante a subi une vulvoplastie pour les mutilations génitales féminines afin de reconstruire son clitoris. Par ailleurs, l’utérus a été également enlevé. (...) L’attestation médicale du 29 septembre 2015, mentionne au titre de conséquences de l’excision de la requérante des algies chroniques, des problèmes urinaires (incontinence d’effort et d’urgence) ou fécaux ; dyspareunie, diminution de la libido, des troubles sexuels importants. L’attestation fait état également du fait que la requérante souffre de nycturie et qui la conduit à se lever trois à quatre fois la nuit pour uriner. L’attestation du 6 octobre 2015 indique qu’un suivi urologique, gynécologique et psychologique est nécessaire suite à l’excision. Il y est également indiqué que les troubles qui affectent la requérante à la suite de son excision sont persistants et que le port de charge est impossible. (...) que ce qui ressort de ses récits ce sont tant les douleurs immédiates que cette excision lui a provoquées et les conséquences à long terme. Elle indique ainsi le fait que la requérante « se plaint au plan sexuel de brûlure au moment de la pénétration et pense également que n’ayant plus de clitoris, elle soit incapable d’éprouver de plaisir ». La requérante se confie à ses psychologues en indiquant le fait que l’excision l’a rendu « handicapée » ce qui, chez elle, est « source d’une profonde honte ». Lors de son entretien, les psychologues ont également décelé chez la requérante, au moment d’évoquer sa situation, des « symptômes dépressifs » et l’utilisation à plusieurs occasions des « expressions suicidaires ». Les psychologues certifient que la requérante présente également des problèmes de sommeil et des symptômes psychosomatiques, cognitifs et mnésiques influencées par des facteurs contextuels ainsi qu’en raison de sa condition physiques (incontinences urinaires). (...) l’écoulement de sang et les infections consécutives à cette excision), la requérante fait également état de ses douleurs atroces lors de ses premiers rapports sexuels avec les hommes ainsi que lors de son premier accouchement où elle a failli mourir et perdre son enfant. La requérante indique également que malgré son opération chirurgicale à son arrivée en Belgique pour reconstruire son clitoris, les douleurs consécutives à son excision persistent ”.

⁷⁹ RvV, arrest nr. 237 764 van 1 juli 2020. Zie ook in deze zin een arrest van de Franstalige Kamer bij de RvV nr. 247 490 van 14 januari 2021.

⁸⁰ Artikel 48/7 van de Vreemdelingenwet is een omzetting van artikel 4 lid 4 van de herschikte Kwalificatierichtlijn.

que cette persécution ou ces atteintes graves ne se reproduiront pas », ces deux types de raisonnement se recoupant certes, mais ne se confondant pas.

Le Conseil constate que le premier de ces motifs s'il se vérifie pleinement concernant certains des faits de la cause ne saurait ainsi suffire à conclure qu' « il existe de bonnes raisons de croire que cette persécution ou ces atteintes graves ne se reproduiront pas » au sens de l'article précité, et que le second repose sur une instruction extrêmement réduite – une seule question (voir dossier administratif, pièce 10, p.14) – ne permettant pas par son caractère limité d'aboutir à la conclusion qui est celle de la partie défenderesse.

Dès lors, le Conseil estime que la présomption induite par l'application de l'article 48/7 au cas d'espèce n'est pas renversée, et considère en conséquence que la mutilation génitale subie par la requérante constitue un indice établissant à suffisance le risque qu'elle soit à nouveau victime d'une telle persécution liée au groupe social auquel elle appartient, celui des femmes ivoiriennes⁸¹.

Verder blijft ook de individuele beoordeling in dit onderzoek van belang⁸². Algemene verwijzingen door de asielinstanties naar gewijzigde omstandigheden in het land van herkomst zullen niet volstaan opdat er sprake zou zijn van “goede redenen dat de vervolging of schade zich niet opnieuw zal voordoen”. De betrokken instantie zal, op individuele basis, moeten aantonen waarom een eerdere vervolging of schade zich niet opnieuw zal voordoen.⁸³ Daarbij zal het verwijzen naar het feit dat de vrouw een relatief normaal leven (op sociaal en emotioneel vlak, alsook op het vlak van educatie) leidde in het land van herkomst niet volstaan:

*“ Ainsi, en l'espèce, en fonction de la clarification susmentionnée, la partie défenderesse pourra être éventuellement amenée à réévaluer son appréciation quant aux bonnes raisons que la mutilation subie par la requérante ne se reproduise pas (article 48/7 de la loi du 15 décembre 1980). Le Conseil rappelle à cet égard que l'infibulation, qui constitue une forme extrême de mutilation génitale, implique le plus souvent la nécessité, pour les femmes qui l'ont subie, d'interventions futures qui équivalent à reproduire la persécution initiale (voir notamment l'arrêt du Conseil n° 125 702 du 17 juin 2014 rendu par une chambre à trois juges, point 5.4.1). À cet égard, **les seules circonstances que la requérante a pu mener une vie sociale, scolaire et affective relativement normale dans son pays ne constituent pas, dans le cas particulier d'une infibulation, un renversement suffisant de la présomption prévue à l'article 48/7 de la loi du 15 décembre 1980** (voir notamment l'arrêt du Conseil n° 197 025 du 21 décembre 2017, point 4.9) ”⁸⁴.*

Een schending van de omkering van de bewijslast kan derhalve een belangrijk argument zijn om een beslissing van het CGVS te laten vernietigen of hervormen. Het kan ook een argument zijn wanneer de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen er geen (of een verkeerde) toepassing van maakt, zoals blijkt uit dit arrest van de Raad van State:

“ Vermits de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen de door verzoekster ondergane besnijdenis niet betwist en deze op zich als een ernstige aantasting van de fysieke integriteit beschouwt, heeft hij aanvaard dat verzoekster het slachtoffer is geweest van een daad van vervolging of dat zij ernstige schade heeft geleden in de zin van artikel 48/3 of artikel 48/4 van de vreemdelingenwet. Hieruit volgt dat de in artikel 48/7 van de

⁸¹ RvV arrest nr. 229 288 van 26 november 2019.

⁸² Overeenkomstig artikel 4 lid 3 van de Herschikte Kwalificatierichtlijn.

⁸³ CBAR-BCHV, *Trauma, geloofwaardigheid en bewijs in de asielpcedure*, juni 2014, beschikbaar op <https://nansen-refugee.be/wp-content/uploads/2020/05/Trauma-en-geloofwaardigheid-BCHV-CBAR-2014.pdf>.

⁸⁴ RvV nr. 216 467 van 7 februari 2019, p. 7.

vreemdelingenwet vastgelegde omkering van de bewijslast te dezen van toepassing is.

Door echter verzoeksters aanvraag, die een duidelijk verband vertoont met de vervolging of de ernstige schade die zij reeds heeft ondergaan, eerst opnieuw aan de artikelen 48/3 en 48/4 van de vreemdelingenwet te toetsen en af te wijzen om vervolgens artikel 48/7 buiten beschouwing te laten, precies omdat verzoeksters aanvraag niet aan de artikelen 48/3 of 48/4 zou voldoen, heeft de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen de omkering van de bewijslast geschonden. In het licht van de in het bestreden arrest aanvaarde door verzoekster reeds ondergane vervolging of ernstige schade, had de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen immers moeten uitgaan van het in artikel 48/7 van de vreemdelingenwet vastgelegd weerlegbaar vermoeden en vervolgens pas moeten onderzoeken of er “goede redenen” zijn om daarvan af te wijken. Het tweede middel in in die mate gegrond en die vaststelling volstaat voor de cassatie van het bestreden arrest.”⁸⁵

2. Het voortdurende karakter

Verscheidene studies tonen aan dat de gevolgen van vrouwelijke genitale verminking in veel gevallen onomkeerbaar zijn en een leven lang kunnen meegaan:

“Female circumcision can cause serious physical health problems. Research by the WHO Study Group on Female Genital Mutilation and Obstetric Outcome (2006) found that women in Africa who had been circumcised experiences more complications during childbirth, including a larger incidence of Caesarean sections, haemorrhaging and a higher infant mortality rate. Chronic urinary complaints, cysts, ulcers, fistulas and infertility may develop later on (Almroth 2005; Morison et al. 2004). In addition, long-lasting sexual problems are reported, including dyspareunia and vaginismus (Livermore, Monteiro and Rymer 2007), not only in infibulated women (Type III, whereby the vagina is stitched closed except for a small opening) but also in women with less severe cutting (Alsibiani and Rouzi 2008). Pain during intercourse is frequently mentioned and can have a negative impact on the relationship between men and women (Aydogan and Cense 2003).”⁸⁶

Naast lichamelijke en seksuele problemen, zijn ook mentale, psychosociale en relationele problemen vaak voorkomend na vrouwelijke genitale verminking⁸⁷. Vrouwelijke genitale verminking gebeurt namelijk vaak zonder anesthesie, op minderjarige, soms zeer jonge leeftijd, wat een traumatische gebeurtenis is die vaak opspeelt als een vrouw later seks heeft, bevalt of menstrueert. Een studie op 66 vrouwen uit verschillende herkomstlanden in Nederland toont aan:

“Mental, psychosocial and relational effects as a result of FGM/C were found among all the respondents of this study. Symptoms of anxiety and depression were found among one-third of the respondents. One in every six respondents suffered from trauma-related symptoms. Respondents who underwent a milder form of FGM/C also reported post-traumatic symptoms. A combination of infibulation, vivid

⁸⁵ RvSt, arrest nr. 229.372 van 27 november 2014 in de zaak A.210.885/XIV-35.356.

⁸⁶ E. VLOEBERGH, A. VAN DER KWAAK, J. KNIPSCHER, M. VAN DEN MUIJSENBERGH, Coping and chronic psychosocial consequences of female genital mutilation in the Netherlands, *Ethnicity & Health*, 2012, Vol. 17, No. 6, p. 678.

⁸⁷ [Annemarie Middelburg](#), [Alina Balta](#) “Female Genital Mutilation/Cutting as a Ground for Asylum in Europe”, *International Journal of Refugee Law*, Volume 28, Issue 3, 1 oktober 2016, p.419,

memory, migration at a later age, little education and language skills and inadequate support from the partner are concomitant with serious symptoms⁸⁸.

*“In general, it can be concluded that FGM/C is associated with chronic mental health problems, even many years after the event. Living with pain, particularly among infibulated women, appears to cause impediments and problems on the physical as well as mental and social levels. (...) When we discussed and compared our data, we started to see a taxonomy of different ways in which the individual immigrant woman copes. Apparently, **a combination of context conditions** (such as relational aspects, the level of isolation and previous experiences with Dutch health care providers), combined with the perception of the cutting, the coping style of the women involved and whether she is capable of (self-)acceptance **all influence the development of chronic mental problems** associated with FGM/C”⁸⁹.*

Daarnaast kan ook de migratie(-context) een belangrijke invloed hebben op het psychologisch welzijn van een slachtoffer van vrouwelijke genitale verminking. Verschillende studies tonen namelijk aan:

“Migration has its own dynamic, and the process of acculturation itself may cause stress and influence health and well-being (Berry 2008; Bhugra 2004). This migration-related stress is also responsible for the high prevalence of mental health problems among migrants (Carta et al. 2005), including depression (Vega, Kolody and Valle 2000) and post-traumatic stress responses (Silove et al. 2005). The prohibition of FGM/C in most Western countries may have a considerable impact on circumcised migrant women, since what was once regarded as normal, even indisputable is now labelled deviant and repulsive (Johnsdotter 2007).”⁹⁰

De hierboven geciteerde studie onderzocht eveneens de impact van migratie op de manier waarop vrouwen naar vrouwelijke genitale verminking kijken. Uit de studie blijkt dat migratie wel degelijk een invloed heeft, zowel met betrekking tot de seksualiteit van slachtoffers van vrouwelijke genitale verminking als met betrekking tot hun fysieke pijn:

*“Migration to the Netherlands has not only led to a major shift in how the women regard FGM/C but **to some also their own sexuality**. In a number of cases, together with the knowledge of being circumcised came suffering and anger. Migrating to the Netherlands had caused things to change with regard to sexuality. Some respondents said that a number of the men were now no longer satisfied with the women taking a passive approach to sex and were wanting their wives to act with a little bit less reserve. The women’s partners had been influenced by the media and by the Internet and in a number of cases also by having sex with women who had not been circumcised”⁹¹.*

*“According to the ‘mutual maintenance model’ (Asmundson et al. 2002), pain may trigger the memory of what caused the pain, **while this memory in turn may lead to experiencing the pain again**. Migration and with it awareness about the consequences of FGM/C seem to trigger the recollection of the event and experience of pain. This coincides with previous findings indicating that circumcised women experience **more pain after migrating to a Western country than prior to migration** (Johansen 2002)”⁹².*

In haar Guidelines stelt UNHCR daarom terecht dat :

⁸⁸ *Ibid.*, p. 684.

⁸⁹ *Ibid.*, p. 689.

⁹⁰ *Ibid.*, p. 679.

⁹¹ *Ibid.*, p. 687-688.

⁹² *Ibid.*, p. 689.

“13. FGM-related claims not only involve applicants facing an imminent threat of being subjected to the practice, **but also women and girls who have already suffered from it**. While in general a person who has experienced past persecution will be assumed to have a well-founded fear of future persecution, some decision-makers have contested this notion in FGM-related claims, on the premise that FGM is a one-off act that cannot be repeated on the same girl or woman.⁹³

The consequences of FGM do not stop with the initial procedure. The girl or woman is permanently mutilated and can suffer other severe long-term physical and mental consequences.⁹⁴

14. **The permanent and irreversible nature of FGM as described earlier, however, supports a finding that a woman or girl who has already undergone the practice before she seeks asylum, may still have a well-founded fear of future persecution.** Depending on the individual circumstances of her case and the particular practices of her community, she may fear that she could be subjected to another form of FGM and/or suffer particularly serious long-term consequences of the initial procedure. In other words, **there is no requirement that the future persecution feared should take an identical form to the one previously endured, as long it can be linked to a Convention ground.**

15. Furthermore, even if the mutilation is considered to be a one-off past experience, there may still be compelling reasons arising from that past persecution to grant the claimant refugee status. **This may be the case where the persecution suffered is considered particularly atrocious, and the woman or girl is experiencing ongoing and traumatic psychological effects, rendering a return to the country of origin intolerable.**⁹⁵

Volgens UNHCR kan de reeds ondergane vrouwelijke genitale verminking ernstige langdurige gevolgen hebben die een erkenning als vluchteling kunnen rechtvaardigen. UNHCR preciseert eveneens dat deze vervolging niet noodzakelijk dezelfde vorm moet aannemen als de eerste en dat de voortdurende en traumatische psychologische effecten tengevolge van de eerste vervolging duidelijk in overweging moeten worden genomen.

Ook de speciale VN-rapporteur inzake foltering benadrukt het voortdurend karakter van deze vorm van foltering:

*“The pain inflicted by FGM does not stop with the initial procedure, but often continues as ongoing torture throughout a woman’s life.”*⁹⁶

Met betrekking tot slachtoffers van foltering stelt het HJEU dat zij bij terugkeer naar hun land van herkomst niet het risico mogen lopen dat zij opzettelijk de zorg worden onzegd die passend is om de lichamelijke en geestelijke nawerkingen te behandelen van de foltering:

*“57. Het staat derhalve aan de verwijzende rechter om, in het licht van alle actuele en relevante informatie, met name verslagen van internationale organisaties en niet-gouvernementele organisaties op het gebied van de bescherming van de mensenrechten, na te gaan of MP in casu, **in geval van terugkeer naar zijn land van***

⁹³ UNHCR, Guidance Note on Refugee Claims relating to Female Genital Mutilation, Mei 2009, beschikbaar op <http://www.refworld.org/docid/4a0c28492.html>, p.8.

⁹⁴ *Ibid.*, p. 5.

⁹⁵ *Ibid.*, p. 9.

⁹⁶ UN Human Rights Council, Promotion and protection of all human rights, civil, political, economic, social and cultural rights, including the right to development. Report of the Special Rapporteur on torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment, Manfred Nowak, A/HRC/7/3, 15 januari 2008, par 51.

herkomst, het risico loopt dat hem opzettelijk de zorg wordt ontzegd die passend is om de lichamelijke en geestelijke nawerkingen te behandelen van de foltering door de autoriteiten van dat land. Dat zou met name het geval zijn indien, in omstandigheden waarin, zoals in het hoofdgeding, **het risico bestaat dat de onderdaan van een derde land zelfmoord pleegt vanwege het trauma** dat hij heeft opgelopen ten gevolge van de foltering door de autoriteiten van zijn land van herkomst, het geen twijfel lijdt dat diezelfde autoriteiten, in strijd met de uit artikel 14 van het Verdrag tegen foltering voortvloeiende verplichting, niet bereid zijn om in te staan voor zijn rehabilitatie. Een dergelijk risico kan zich ook voordoen wanneer zou blijken dat **die autoriteiten discrimineren bij het verlenen van toegang tot de gezondheidszorg** en wel zo **dat bepaalde etnische groepen of bepaalde categorieën van personen**, waartoe MP zou behoren, moeilijker toegang krijgen tot de zorg die passend is om de lichamelijke of geestelijke nawerkingen te behandelen van de foltering door die autoriteiten.

58. Uit een en ander volgt dat artikel 2, onder e), en artikel 15, onder b), van richtlijn 2004/83, gelezen in het licht van artikel 4 van het Handvest, aldus moeten worden uitgelegd dat de onderdaan van een derde land die in het verleden door de autoriteiten van zijn land van herkomst is gefolterd en die in geval van terugkeer naar dat land niet langer het risico loopt te worden gefolterd **doch wiens lichamelijke en geestelijke gezondheid in een dergelijk geval aanzienlijk zouden kunnen verslechteren, zodat er een ernstig risico bestaat dat die onderdaan zelfmoord pleegt vanwege het trauma waaraan hij lijdt ten gevolge van de foltering waarvan hij slachtoffer was**, voor de **subsidiare beschermingsstatus in aanmerking komt** wanneer er een reëel risico bestaat dat die onderdaan in dat land opzettelijk de zorg wordt ontzegd die passend is om de lichamelijke of geestelijke nawerkingen van die foltering te behandelen, wat door de nationale rechter dient te worden nagegaan⁹⁷.

Overeenkomstig artikel 14 van het Verdrag tegen Foltering waarborgt elke Staat in zijn rechtsstelsel dat het slachtoffer van foltering genoegdoening krijgt en een rechtens afdwingbaar recht op een billijke en toereikende schadevergoeding, met inbegrip van de middelen voor een zo volledig mogelijk herstel.⁹⁸ Het VN-comité tegen foltering erkent dat slachtoffers van foltering recht hebben op herstel en maatregelen die dit herstel bevorderen. Wanneer deze niet voorhanden zijn en het herstel niet kan geboden worden in het land van herkomst, mag een slachtoffer niet worden uitgewezen naar dat land:

*“9.11 [...] In addition, the Committee notes that at no time did the State party take account of the fact that Italy had failed to deliver on the assurances that it had given to Norway when the complainant returned to the country in 2012 and that it **had not taken any measures to guarantee him access to rehabilitation services that are tailored to his needs, which would allow him to exercise his right to rehabilitation as a victim of torture.** In light of the foregoing, the Committee considers that the State party **has not examined in an individualized and sufficiently thorough manner** the complainant’s personal experience as a victim of torture and the foreseeable consequences of his forced return to Italy. The Committee is therefore of the view that the deportation of the complainant to Italy would constitute a violation of article 3 of the Convention.”⁹⁹*

⁹⁷ HvJEU, *MP tegen Secretary of State for the Home Department*, C-353/16, para. 57-58, beschikbaar op <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62016CJ0353>

⁹⁸ Verdrag van 10 december 1984 tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing, beschikbaar op http://www.ejustice.iust.fgov.be/cgi_loi/change_lq_2.pl?language=nl&nm=1999A15195&la=N.

⁹⁹ CAT, *Adam Harun v Switzerland*, No. 758/2016, 6 december 2018, para. 9.11, beschikbaar op <https://atlas-of-torture.org/en/document/tpkplkmv9h1l?page=1>

Aangezien vrouwelijke genitale verminking foltering uitmaakt (zie hierboven), dient deze rechtspraak aldus *mutatis mutandis* te worden toegepast op vrouwen die een vorm van vrouwelijke genitale verminking ondergingen. Zij hebben recht op herstel van deze foltering en kunnen niet uitgewezen worden naar een land waar dit recht op herstel niet geboden wordt.

Gelet op het bovenstaande moeten de asielinstanties die het verzoek tot internationale bescherming van een slachtoffer van vrouwelijke genitale verminking onderzoeken, **steeds de gevolgen met betrekking tot deze verminking onderzoeken** (ongeacht welke type verminking het slachtoffer heeft ondergaan) **alsook de mogelijkheden tot herstel en zorg en de toegang tot gezondheidszorg**. Gelet op de plicht tot samenwerking van de asielinstanties, moeten zij dit onderzoeken, ook al wordt dit niet expliciet aangehaald door de verzoeker of bij gebreke aan een medisch attest waaruit deze gevolgen blijken¹⁰⁰.

Daarbij is het belangrijk te herinneren aan het feit dat dit vaak moeilijk te bespreken is voor slachtoffers van vrouwelijke genitale verminking. Zij kunnen zich ongemakkelijk en beschaamd voelen bij het bespreken van de traumatische ervaringen waar ze het slachtoffer van waren alsook van de gevolgen waaraan ze lijden als gevolg van de verminking. Ze kunnen ook wantrouwig staan ten opzichte van de asielinstanties. Trauma en/of het gebrek aan onderwijs kunnen er eveneens voor zorgen dat de informatie niet (volledig) wordt overgebracht. Tot slot verloopt de communicatie door de “filters” van taal en cultuur, wat eveneens een barrière kan vormen¹⁰¹. Een gebrek aan onderzoek van de gevolgen van de verminking houdt een schending in van de plicht tot samenwerking van de asielinstanties. Ook het niet in overweging nemen van medische documenten die de gevolgen van de verminking aantonen is strijdig met de beginselen inzake de beoordeling van het bewijsmateriaal, met de motiveringsplicht en met de rechtspraak van het EHRM. We verwijzen hierbij naar wat reeds uitvoerig besproken werd in het eerste deel van deze noot.

Met betrekking tot de mogelijkheden tot herstel en zorg in het land van herkomst, is het bovendien belangrijk te vermelden dat er, van de 15 landen met de hoogste prevalentiegraad, 9 landen zijn die een humanitaire crisis kennen of erkend worden als ‘fragiele staten’¹⁰²:

*“Conflicts, natural disasters and related poverty fuel precarious situations, which can lead to population displacements, dramatically increasing the vulnerability of women and girls who are disproportionately affected by such crises. This can include additional exposure to exacerbated forms of GBV, among which is FGM. Emergency contexts generate additional challenges for organisations to provide **long-term care to FGM survivors and implement sustainable prevention activities in the affected areas**”.*

Crisissen en conflicten hebben een impact op zowel de preventie van vrouwelijke genitale verminking als de langdurige zorg van slachtoffers van vrouwelijke genitale verminking:

“Limited resources and poor sanitary conditions increase the probability of infections, and specialised treatment for complications may be geographically (due to the disruption of infrastructures) and financially (due to loss of livelihood) hard to access for women and girls affected by FGM living in humanitarian settings. Furthermore, crises and emergencies make it more difficult for those existing services operating to

¹⁰⁰ End FGM European Network, FGM in EU Asylum Directives on Qualification, Procedures and Reception Conditions, End Fgm Network Guidelines for Civil Society, maart 2016, p. 8-9, 11.

¹⁰¹ C. FLAMAND, ‘FGM: challenges for asylum applicants and officials’, in *Refugee Studies Centre, Mini-feature on FGM and asylum in Europe*, *Forced Migration Review No. 49 – Disasters and displacement in a changing climate*, mei 2015, p.5.

¹⁰² AIDOS, End FGM European Network and GAMS Belgium, Preventing and Responding to Female Genital Mutilation in Emergency and Humanitarian Contexts Results from the Virtual International Stakeholder Dialogue, december 2020, beschikbaar op https://www.endfgm.eu/content/documents/reports/Report_Preventing-and-responding-to-FGM-in-Emergency-and-Humanitarian-Contexts_17.12.20.pdf, p.

continue their work fully functional. Moreover, health professionals, including psychologists, are not necessarily trained on FGM in emergency contexts and are present in insufficient numbers. Psychosocial services and long-term support are lacking due to healthcare being redirected towards immediate and urgent needs within emergencies. As a consequence, there is a lack of integrated and holistic care, including mental health, since this is not recognised as life-saving.”¹⁰³

Ook de COVID-19 crisis heeft een niet te verwaarlozen impact op de toegang van slachtoffers van vrouwelijke genitale verminking tot de nodige zorg en behandeling in het land van herkomst:

“Moreover, during global pandemics such as COVID-19, there has been a massive diversion of medical services and resources towards direct COVID-19 response, at the expense of GBV and SRH services. Valid concerns are unfortunately greatly neglected, such as FGM increasing women and girls’ vulnerability and placing them at heightened risk of suffering from numerous health issues. In general, during pandemics, hospitals and health centres may be over-run, undermining the care available for survivors of FGM who may also face urgent health problems. SENEGAL: In Casamance, in Senegal, during the COVID-19 pandemic an infibulated girl had an infection and could not receive urgent care because hospitals were saturated”¹⁰⁴.

Al deze elementen dienen mee in overweging genomen te worden bij de beoordeling van het risico op vervolging of schade bij terugkeer.

Tot slot dient nog gewezen te worden op het feit dat het concept ‘voortdurende vervolging’ nooit onderzocht werd door het EHRM.

3. De vrees op herbesnijdenis

In sommige gevallen wordt de vrees voor een herbesnijdenis aangehaald bij een terugkeer naar het land van herkomst. Zo is het mogelijk dat de vrouw/het kind reeds een genitale verminking heeft ondergaan, maar dat deze niet ‘volledig’ was, of kan een vrouw/kind besloten hebben om een hersteloperatie te laten ondergaan.¹⁰⁵ Met betrekking tot de type III verminking (of infibulatie, waarbij de vaginale opening vernauwd wordt) is het ook mogelijk dat de vrouw deinfibulatie en reinfibulatie ondergaat na een huwelijk of bij de geboorte van een kind. Dit wordt uitdrukkelijk in de Guidelines van UNHCR vermeld:

*“In later life, she may be forced to undergo infibulation, **defibulation or reinfibulation, for instance, upon marriage or at childbirth.** A girl or woman initially subjected to a relatively minor form of FGM can later undergo a more severe form of the procedure. FGM survivors also **face significantly increased risks during childbirth, including the possibility of losing the child during or immediately after birth.** Studies indicate that these risks are greater the more extensive the type of FGM”.*¹⁰⁶

1. Type III

¹⁰³ Ibid., p. 18; 28 Too Many, The impact of emergency situations on Female Genital Mutilation – Briefing Paper, 2014, p. 3, beschikbaar op https://www.28toomany.org/static/media/uploads/Training%20Research%20and%20Resources/the_impact_of_emergency_situations_on_fgm.pdf

¹⁰⁴ Ibid, p. 24.

¹⁰⁵ A. Middelburg & A. Balta, Female Genitale Mutilation/Cutting as a ground for asylum in Europe, *loc.cit.*, p. 422; zie ook UNHCR, Too Much Pain: Female Genital Mutilation & Asylum in the European Union - A Statistical Overview, february 2013, beschikbaar op: <https://www.refworld.org/docid/512c72ec2.html>.

¹⁰⁶ UNHCR, Guidance Note on Refugee Claims relating to Female Genital Mutilation, op.cit., p. 5.

Met betrekking tot de type III verminkingen verwijzen we naar het NANSEN Profiel 1-20 “De nood aan internationale bescherming van Somalische vrouwen slachtoffer van vrouwelijke genitale verminking type III”,¹⁰⁷ waar reeds uitgebreid wordt ingegaan op vrouwelijke genitale verminking type III als specifieke vorm van vervolging binnen de Somalische context.

In dit NANSEN Profiel is ook te lezen hoe de Franstalige en Nederlandstalige rechtspraak van de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen met betrekking tot deze ernstige vorm van genitale verminking lijnrecht tegenover elkaar staat (en dit niet enkel voor Somalische dossiers). In beroepen voor de Nederlandstalige kamers van de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen kan dan ook worden verwezen naar de rechtspraak van de Franstalige kamers:

“Pour sa part, le Conseil rappelle que l’infibulation, qui constitue une forme extrême de mutilation génitale, implique le plus souvent la nécessité, pour les femmes qui l’ont subie, d’interventions futures qui équivalent à reproduire la persécution initiale (dans le même sens, cfr l’arrêt du Conseil n° 125 702 du 17 juin 2014 rendu par une chambre à trois juges -point 5.4.1). (...) Aussi, les circonstances de la présente affaire, à savoir, notamment, l’âge de la requérante, qui exprime sa volonté d’être mère dans le futur et dès lors épouse dans le contexte culturel qui est le sien, conduisent à estimer qu’il existe une forte présomption qu’en cas de retour en Guinée, la requérante fasse l’objet d’une nouvelle mutilation génitale féminine, sous la forme d’un nouvel épisode de désinfibulation/ré-infibulation. (...) 4.11. Par conséquent, il convient d’octroyer à la requérante la protection internationale sollicitée. Dans le présent cas d’espèce, la requérante a des raisons de craindre d’être persécutée du fait de son appartenance au groupe social des femmes.”¹⁰⁸

“En l’espèce, le Conseil constate tout d’abord que la requérante dépose à l’appui de sa demande de protection internationale des documents médicaux qui revêtent une importance capitale dans l’examen de la présente demande. Il s’agit d’un certificat attestant d’une mutilation génitale de type 3 subie par celle-ci (voir dossier de procédure, pièce 12) et mettant en évidence les séquelles encore actuelles s’ensuivant. Le Conseil observe que la partie défenderesse ne conteste pas cet état de fait. Ce type de mutilation constitue une persécution particulièrement grave-en ce qu’elle est une atteinte grave et irréversible à l’intégrité physique de toute femme en étant victime -et constitue par ailleurs un sérieux indice d’une origine d’un milieu particulièrement attentif aux respects de certaines traditions.4.5. De par sa nature (infibulation et désinfibulation), cette persécution engendre un risque de répétition. Dès lors, le Conseil juge que c’est avec raison que la partie requérante soutient qu’il y a lieu de faire application de l’article 48/7de la loi du 15 décembre 1980 précité et se rallie à cette conclusion ”.¹⁰⁹

“ Le Conseil retient de ces diverses informations que l’infibulation et la réinfibulation sont fréquemment pratiquées en Somalie et qu’il arrive que des femmes soient réinfibulées après leur accouchement malgré leur désaccord.» «5.15. Le Conseil estime dès lors qu’en l’état des informations actuellement disponibles, il existe un risque significativement élevé de réinfibulation dans le chef des femmes qui sont en âge de procréer en Somalie. En l’espèce, la requérante est âgée de 26 ans, elle a déjà subi une infibulation et elle évoque la possibilité d’être mère dans le futur. Il existe donc une forte présomption qu’elle fasse l’objet d’une nouvelle mutilation génitale féminine en cas de retour en Somalie. En effet, il n’est pas établi qu’en raison de circonstances

¹⁰⁷ NANSEN, NANSEN Profiel 1-20 De nood aan internationale bescherming van Somalische vrouwen slachtoffer van vrouwelijke genitale verminking type III, te raadplegen op www.nansen-refugee.be

¹⁰⁸ RvV arrest nr. 209311 van 14 september 2018. Zie ook: RvV arrest nr. 213146 van 29 november 2018, RvV arrest nr. 209311 van 14 september 2018, RvV arrest nr. 204014 van 18 mei 2018.

¹⁰⁹ RvV arrest nr. 229288 van 26 november 2019.

*exceptionnelles qui lui sont propres, elle n'y serait pas exposée ou serait raisonnablement en mesure de s'y opposer*¹¹⁰.

De Nederlandstalige kamers¹¹¹ houden meestal geen rekening met de ernst van dit type van genitale verminking en haar specifieke gevolgen. De Nederlandstalige kamers van de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen besluiten, wanneer vastgesteld wordt aan de hand van een medisch attest dat de verzoekster slachtoffer werd van infibulatie, dat het gaat om een '*fait accompli*', dat er geen vrees voor vervolging in de toekomst uit afgeleid kan worden en dat artikel 48/7 van de Vreemdelingenwet geen toepassing vindt¹¹² of dat er goede redenen zijn om aan te nemen dat er zich geen nieuwe vervolging of ernstige schade zal voordoen doordat verzoeker bijvoorbeeld geen zicht heeft geboden op haar werkelijke situatie. Ook verwijzen Nederlandstalige kamers soms naar bepaalde informatie in de COI focus¹¹³ die onvolledig of door andere bronnen weerlegd kan worden.

Dit verschil in rechtspraak vormt een schending van het gelijkheidsbeginsel in hoofde van verzoeksters die slachtoffer werden van infibulatie.

2. Andere types

Met betrekking tot de andere types van genitale verminking is de situatie anders. Aangezien hier veel minder landeninformatie over bestaat, wordt het risico op herbesnijdenis vaak niet aanvaard (tenzij na een hersteloperatie¹¹⁴), en wordt er vaak gekeken naar de persoonlijke

¹¹⁰ RvV arrest nr. 230185 van 13 december 2019.

¹¹¹ Zie o.a. RvV arrest nr. 203928 van 17 mei 2018. Zie ook RvV arrest nr. 202950 van 25 april 2018, RvV arrest nr. 201433 van 21 maart 2018, RvV arrest nr. 222805 van 18 juni 2019, RvV arrest nr. 206387 van 2 juli 2018, RvV arrest nr. 237 764 van 1 juli 2020, RvV arrest nr. 243175 van 27 oktober 2020, RvV nr. 240778 van 14 september 2020, RvV arrest nr. 237764 van 1 juli 2020, RvV arrest nr. 235685 van 29 april 2020.

¹¹² De arresten nrs. 202950, 201433, 237764, 240778, 237764 houden wel rekening met artikel 48/7 Vw in die zin dat ze oordelen dat er goede redenen zijn in de zin van artikel 48/7 van de Vreemdelingenwet om aan te nemen dat de verzoekster bij terugkeer naar het land van herkomst niet opnieuw het slachtoffer zal worden van vrouwelijke genitale verminking of dat de vervolging zich niet meer zal voordoen. Deze redenering wijkt dus effectief af van de redenering van de FR kamers die geciteerd is in de nota op pagina 28, gestaafd door voetnoot 108.

¹¹³ Zie bv. RvV 9 oktober 2018, nr. 210 723: "(...) *Waar verzoekster aanvoert dat zij bij een terugkeer een reëel gevaar op herinfibulatie loopt, herneemt de Raad dat verzoekster geen zicht biedt op haar huidige familiale situatie en de verblijfplaatsen en levensomstandigheden van haar gezin, zodat zij evenmin aannemelijk maakt het risico te lopen op herinfibulatie. Dit klemt te meer nu ook uit de informatie toegevoegd aan het administratief dossier blijkt dat in Somalië van getrouwde vrouwen niet verwacht wordt dat ze zich laten herinfibuleren, maar dat dit wel kan gebeuren op vraag van de vrouw zelf, bijvoorbeeld na een bevalling (COI Focus "Somalië. Defibulatie en herinfibulatie bij geïnfibuleerde vrouwen in Zuid- en Centraal-Somalië" van 13 juni 2016). Bovendien is het niet aannemelijk dat Al Shabaab verzoekster zou willen herbesnijden, aangezien de praktijk door Al Shabaab verboden is (COI Focus "Somalië. Defibulatie en herinfibulatie bij geïnfibuleerde vrouwen in Zuid- en Centraal-Somalië" van 13 juni 2016, p. 3).*" Informatie opgenomen in NANSSEN Profiel 20-1 nuanceert deze informatie sterk door andere bronnen aan te halen: "After giving birth, the woman generally decides herself whether or not she wants to undergo a new infibulation, called a reinfibulation. This decision can however be affected by the attending (female) family members and the TBA, and there are examples of women having been reinfibulated against their will after delivery". (NANSSEN Profiel 20-1, De nood aan internationale bescherming van Somalische vrouwen slachtoffer van genitale verminking type III, februari 2020, p. 5).

Oorspronkelijke bron: Lifos, *Somalia-Kvinnlig könsstympning*, 27 augustus 2019, p. 7, beschikbaar op <https://www.ecoi.net/en/file/local/2015781/190827401.pdf>.)

¹¹⁴ In deze context kan dan verwezen worden naar de zaak *F.B. t. Nederland* van het VN-Comité tegen foltering. Deze zaak betreft een verzoekster, die op haar dertiende vrouwelijke genitale verminking onderging en vervolgens in Nederland een reconstructieve operatie liet uitvoeren. Het VN-Comité oordeelde dat zij in geval van terugkeer een risico loopt om opnieuw besneden te worden: "8.8 (...) *In the complainant's case, she has already been subjected to it on one occasion, with severe consequences to her physical and psychological integrity. She undertook a reconstructive plastic surgery since she did not like her body and was unable to establish a relationship with a man (see para. 2.4). Against the background of the situation faced by girls and women in Guinea, as reflected in reports provided by the parties, the Committee is of the view that in assessing the risk that the complainant would face if returned to her country of origin, the State party has failed to take into due consideration the complainant's allegations regarding the events she experienced in Guinea, her condition as single woman within the Guinea society, the specific capacity of the authorities in Guinea to provide her*

omstandigheden en de zelfstandigheid/opleiding van de vrouw, een argument dat ook door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens wordt aangehaald (o.a. in *Sow t. België*) en dat hieronder verder besproken wordt.

Nochtans is het risico op herbesnijdenis wel degelijk een realiteit¹¹⁵. In het verleden werd dit meermaals erkend door de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen¹¹⁶. Landeninformatie blijkt in dit geval wel van cruciaal belang en is in deze context vaak te weinig voorhanden. In deze context kan het dan nuttig zijn om een deskundige om advies te vragen op basis van de Herschikte Procedurerichtlijn (zie hieronder).

2. Zelfstandig (en opgeleid) om sociale druk te weerstaan

Vaststellingen

Een ander vaak aangehaald argument om een verzoek om internationale bescherming op basis van een vrees voor vrouwelijke genitale verminking af te wijzen is het feit dat de vrouw voldoende zelfstandig is om aan de sociale druk te weerstaan en zich te verzetten tegen de verminking of om zich in een ander deel van het land te vestigen (zie hierover punt 4).

Dit argument vindt weerslag in de rechtspraak van het EHRM. In haar beperkte rechtspraak¹¹⁷ met betrekking tot vrouwelijke genitale verminking volgt het EHRM steeds dezelfde structuur voor haar argumentatie: eerst wordt de praktijk in het land van herkomst (op basis van landeninformatie) geëvalueerd, vervolgens gaat het Hof in op de individuele situatie van de verzoeker(s). Bij de analyse van deze individuele situatie kijkt het Hof naar de leeftijd van de vrouw, haar gezinssituatie, haar opleidingsniveau, haar professionele ervaring, haar financiële situatie, haar karakter en houding ten opzichte van vrouwelijke genitale verminking en haar zelfredzaamheid. Volgens het Hof stelt de individuele situatie van de verzoekster (één of een combinatie van meerdere van de hierboven genoemde elementen) haar in staat om zich ofwel ergens anders in het land van herkomst te vestigen (m.n. in de zaken betreffende Nigeria) of zich te verzetten tegen de praktijk (m.n. in de zaken betreffende Guinea en Soedan). Zo stelt het Hof bv. in *Sow v. Belgium* dat:

“La Cour relève que la requérante est maintenant âgée de vingt-huit ans. Elle a reçu une éducation progressiste et a clairement exprimé son opposition à la pratique des MGF. Sa mère, qui semble être la seule personne de sa famille avec laquelle la requérante est toujours en contact, serait elle aussi progressiste et contre la pratique des MGF, et elle n’a d’ailleurs elle-même pas été excisée. La Cour en conclut que la requérante ne peut pas être considérée comme une jeune femme particulièrement

with protection so as to guarantee her physical and mental integrity, and the severe anxiety that her return to Guinea may cause her within this context. Accordingly, the Committee finds that, taking into account all the factors and in the particular circumstances of this case, substantial grounds exist for believing that the complainant will be in danger of treatment contrary to article 1 of the Convention if returned to Guinea. Het VN-Comité tegen foltering erkent derhalve dat in een patriarchale gemeenschap en gelet op de hoge prevalentiegraad in Guinea, alle vrouwen van de gemeenschap (en vooral van de ethnische origine Peul) evenveel risico lopen en dus allen als kwetsbaar moeten worden aanzien de zaak. Zie ook: S. Sarolea, « Le risque de réexcision en Guinée évalué par le Comité contre la torture », note sous C.A.T., communication n°613/2014, F.B. contre Pays-Bas, 09 novembre 2015, Newsletter EDEM, juni 2016, beschikbaar op <https://uclouvain.be/fr/instituts-recherche/juri/cedie/actualites/c-a-t-communication-n-613-2014-f-b-contre-pays-bas-09-novembre-2015.html>

¹¹⁵ C. VERBROUCK, « Quand la Cour européenne des droits de l’homme méconnaît les réalités des mutilations génitales féminines et des violences de genre qui y sont liées (obs. sous Cour. eur. dr. h., arrêt Sow c. Belgique 19 janvier 2016) », RTDH, n° 114, april 2018, p.455, voetnoot 5.

¹¹⁶ RvV arrest nr. 74074 van 27 januari 2012, RvV arrest nr. 72592 van 23 december 2011, RvV arrest nr. 71365 van 1 december 2011, RvV arrest nr. 62922 en 62923 van 9 juni 2011, RvV arrest nr. 60622 van 29 april 2011.

¹¹⁷ De meeste zaken met betrekking tot vrouwelijke genitale verminking worden onontvankelijk bevonden door het EHRM, velen worden ook doorgehaald (na bv. een minnelijke schikking). Slechts twee zaken werden onvankelijk verklaard en leidden tot een arrest, meer bepaald *Sow v. Belgium* en *R.B.A.B v. the Netherlands*.

vulnérable (dans le même sens, Collins et Akaziebie, décision précitée, et Izevbekhai et autres, décision précitée).

69. En conclusion, la Cour estime que la requérante n'a pas démontré qu'elle courrait un risque réel d'être ré-excisée en cas de renvoi vers la Guinée. Partant, il n'y aurait pas violation de l'article 3 de la Convention si la requérante était expulsée vers son pays d'origine"¹¹⁸.

De houding en motivering van het EHRM ten opzichte van vrouwelijke genitale verminking stuiten op veel kritiek in de rechtsleer. Zo meent E. Brems dat *"In other words, if a woman is strong enough to stand up against cultural oppression, she is too strong for outsider protection"*¹¹⁹. Ook A. Middelburg en A. Balta menen dat: *"This reasoning was a clear-cut oversimplification of the facts of the case, failing to take into consideration the aforementioned cultural and gender dimensions, while offering a speculative explanation to her strength and independence would guide her through"*¹²⁰. Tot slot meent ook C. Verbrouck dat het EHRM de bronnen van het CGVS niet met voldoende voorzichtigheid onderzocht heeft, de kwetsbaarheid die inherent is aan een slachtoffer van vrouwelijke genitale verminking alsook de medische documenten niet in overweging genomen heeft en de Conventie van Istanboel niet vermeld heeft.¹²¹

Weerleggingselementen

1.

Het hierboven aangehaalde argument van de zelfstandigheid van de vrouw om zich te verzetten tegen de sociale druk krijgt een zeer belangrijke plaats toebedeeld in de beslissingen van de verschillende rechtbanken (inclusief van het EHRM).

Om licht te werpen op het belang dat de rechtbanken hechten aan het begrip autonomie van vrouwen die het slachtoffer zijn van genitale verminking, stelt NANSEN hier een analyse voor die gebaseerd is op verschillende niet-juridische bronnen, waaronder antropologie en de genderstudies. NANSEN dringt erop aan dat in dergelijke dossiers de nood aan bescherming wordt beoordeeld op basis van een beoordeling van alle beschikbare elementen samen evenals hun onderlinge verhouding. De analyse van het begrip autonomie die hier wordt voorgesteld toont aan dat geen enkel individueel kenmerk (zelfs het opleidingsniveau niet) geïsoleerd kan worden. Op zichzelf, zal het niet volstaan als bewijs van de autonomie - in de in onze moderne westerse context gangbare betekenis van het woord - van de betrokken vrouw.

Het concept 'zelfstandigheid' of 'autonomie' is in de literatuur omstreden¹²². Er bestaan veel theorieën over het concept, hoe het begrepen moet worden en hoe het zich verhoudt tot bepaalde realiteiten. Ook met betrekking tot 'vrouwelijke zelfstandigheid' is al veel geschreven, onder andere door feministische auteurs¹²³. Zij hebben zich namelijk afgevraagd hoe (vrouwelijke) autonomie te rijmen valt met onderdrukkende genderpraktijken, zoals o.a. vrouwelijke genitale verminking. Ze analyseren de effecten van onderdrukking die men zich eigen heeft gemaakt en de omstandigheden van deze onderdrukking op de gehele autonomie

¹¹⁸ EHRM, *Sow v. België*, 19 januari 2016, para. 68-69.

¹¹⁹ E. BREMS, « Strong women don't need asylum (the European Court on FGM) », 19 augustus 2010, beschikbaar op: <https://strasbourgobservers.com/2010/08/19/%E2%80%98strong-women-don%E2%80%99t-need-asylum%E2%80%99-the-european-court-on-fgm/>

¹²⁰ A. Middelburg & A. Balta, Female Genitale Mutilation/Cutting as a ground for asylum in Europe, *loc.cit.*, p. 449-450.

¹²¹ C. VERBROUCK, Quand la Cour européenne des droits de l'homme méconnaît les réalités des mutilations génitales féminines et des violences de genre qui y sont liées (obs. sous Cour. eur. dr. h., arrêt Sow c. Belgique 19 janvier 2016), RTDH, n° 114, april 2018, pp. 453-465

¹²² Zie o.a. N. STOLJAR, "Feminist Perspectives on Autonomy", *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*, 2018, Edward N. Zalta (ed.), beschikbaar op <https://plato.stanford.edu/archives/win2018/entries/feminism-autonomy>.

¹²³ Ibid.

van de persoon. Zonder in te gaan op al deze theorieën, dient vermeld te worden dat er geen consensus bestaat over welke theorie correct is. Er is echter wel consensus over het feit dat onderdrukkende socialisatie en onderdrukkende praktijken de autonomie verminderen en misschien zelfs helemaal ondermijnen¹²⁴.

Autonomie staat namelijk niet op zichzelf, is niet 'zelfvoorzienend'. Voor autonomie en de ontwikkeling ervan (zie *infra*) zijn bepaalde voorwaarden nodig die op hun beurt door allerlei factoren (i.e. cultuur, tradities, sociale en familiale relaties, e.d.) (kunnen) worden beïnvloed:

*"It becomes evident that different conceptions of self thrive in different cultures, and that these in turn partly determine both the form and extent of autonomy available to individuals in these cultures. We simply cannot presume that the autonomous individual in much abstract liberal theory is a universal category"*¹²⁵.

Culturele antropologen zijn van mening dat de notie van zelfbewustzijn als een autonoom individu een cultureel gebonden Westerse notie is die niet van toepassing is op niet-Westerse culturen¹²⁶.

Factoren als cultuur en tradities hebben dus een grote impact op de autonomie van een persoon. Traditionele sociale normen laten namelijk soms weinig ruimte aan vrouwen om keuzes te maken. (Patriarchale) culturen of maatschappijen waar vrouwen onderdrukt worden, waar uit eigen keuze trouwen en/of scheiden geen optie is, waar vrouwen geen vrijheid hebben over hun lichaam, enz. belemmeren dus de autonomie van een vrouw.

Men kan zelfs verdergaan:

*"(...) women raised in a culture that does not value autonomy may find themselves hampered in their psychological ability to act autonomously. That is to say, even when there would be no social constraints on them, and in that sense they would have the right to act autonomously, they still might feel an inner constraint not to do so."*¹²⁷

Bepaalde factoren (zoals o.a. cultuur, maar ook familiale en sociale banden) hebben dus eveneens een invloed op de manier waarop het vermogen om autonoom te zijn, ontwikkeld wordt. Dit vermogen om autonoom te zijn, is dus meer ontwikkeld bij sommige personen dan bij anderen. Bepaalde personen maken zich namelijk culturele normen eigen waardoor een bepaald psychologisch karakter wordt gecreëerd dat gekenmerkt wordt door een vermindering van het vermogen om autonoom te zijn.

Er wordt dus een onderscheid gemaakt tussen *interpersonal autonomy* (i.e. het recht om zelfstandig te handelen in een sociale wereld (al dan niet cultureel beperkt)) en *intrapyschic autonomy* (i.e. het vermogen om in contact te blijven met innerlijke gedachten en gevoelens, het vermogen om afstand te nemen van de situatie en er kritisch over te reflecteren). Beiden zijn noodzakelijk om autonome beslissingen te kunnen nemen, beiden kunnen in meer of

¹²⁴ Ibid.

¹²⁵ S. SAHARSO, "Female autonomy and cultural imperative: Two Hearts Beating Together", maart 2000, beschikbaar op

https://www.researchgate.net/publication/238232916_Female_Autonomy_and_Cultural_Imperative_Two_Hearts_Beating_Together, p. 226. Dit artikel vertrekt vanuit een interessante *casestudy* van een 23-jarige vrouw van Indische origine die in Nederland woonde en die na 4 jaar het slachtoffer te zijn geweest van intrafamiliaal geweld door haar echtgenoot, zelfmoord pleegde. Het parket vervolgde de echtgenoot voor intrafamiliaal geweld maar ook voor 'aanzet' tot zelfmoord. Er werd een antropoloog als expert opgeroepen tijdens het proces. De vraag die men zich/hem stelde was of de echtgenoot zowel fysieke als culturele druk uitoefende op de vrouw. Was de vrouw door haar cultuur altijd bij haar man gebleven en nooit kunnen weggaan (want dat zou strijdig zijn met de culturele norm) en heeft haar echtgenoot hiervan gebruikt gemaakt?.

¹²⁶ Ibid., p. 231.

¹²⁷ Ibid., p. 228.

mindere mate aanwezig zijn en beiden worden beïnvloed door factoren zoals cultuur, tradities, relaties, enz¹²⁸.

De resultaten van volgende studie bevestigen eveneens dat (familiale) relaties een zeer grote impact hebben op het vermogen van vrouwen om beslissingen te nemen:

“Given that Egyptian women are located in communal rather than an individualistic context makes the adaptation of modernity challenging. Therefore, improvements in social status (i.e. education and employment) and attitudes (intention to abandon) may be insufficient as decisions cannot be made in isolation from one’s social environment (family, peers, and society).

Therefore, the decision-making process is believed to be more complex and does not only involve the mother alone but other family members as well (father, grandmother, etc.). The extent to which a women’s opinion weigh in on the decision regarding FGC is unknown as it may indeed depend on her social status but also depends on her position within the family and the community. A mother may oppose having her daughters undergo FGC, but given her limited “power” within the family may neither be willing nor able to influence this decision.

(...) There was very few accounts of women individually deciding to abandon the practice solely on the basis of knowledge or awareness. Abandonment, however, was a collective decision within the family and was heavily reliant on a doctor’s opinion. Such reliance reflects strong hesitancy and sense of inferiority as to what women are in control of, if not their bodies. It placed the medical practitioner as the judge, not on the basis of knowledge and scientific achievements since they do not study such a practice during medical school but rather on the basis of prevalent traditions and ultimately, patriarchy. It, thus, creates a dichotomy between the “female” body and the “male” medicine and instills further unequal ideals into a “modernized” world”¹²⁹.

De studie toont verder ook aan hoe vrouwen die tegen vrouwelijke genitale verminking zijn, zoeken naar manieren om zich niet aan de sociale norm/druk te moeten onderwerpen. Ze zoeken naar compromissen om aan de traditie te voldoen maar zonder de al te veel nadelige gevolgen van een genitale verminking, bv. door te zeggen dat ze wel besneden zijn, door een minder invasieve vorm van vrouwelijke genitale verminking te ondergaan of nog door niet meer naar een traditionele besnijdster te gaan maar naar een arts of andere gezondheidsprofessional die de ingreep doet onder gecontroleerde omstandigheden¹³⁰. In deze context kan ‘vluchten naar het buitenland’ (wat niet tegen de sociale norm is) beschouwd worden als een manier om zich niet te moeten verzetten tegen vrouwelijke genitale verminking (wat wel tegen de sociale norm is).

Ook de sociale en financiële afhankelijkheid van vrouwen in deze onderdrukkende maatschappijen hebben een belangrijke impact op de (ontwikkeling van) zelfstandigheid van vrouwen en dus op de mogelijkheid van vrouwen om zich te verzetten tegen de praktijk. Vrouwelijke genitale verminking wordt namelijk vaak gelinkt met het huwelijk: vrouwelijke genitale verminking is nodig om de zin in seks van vrouwen te onderdrukken, om kuisheid en maagdelijkheid voor het huwelijk en de trouw na het huwelijk te garanderen en om het seksuele genot van de man te verhogen. Het wordt verondersteld de gehoorzaamheid en volgzzaamheid

¹²⁸ *Ibid.*, p. 235 en 238.

¹²⁹ S. A. HUSSEIN, “Women in transition: Resisting Female Genital Cutting (FGC) in Egypt”, augustus 2019, beschikbaar op http://www.theacss.org/uploads/cke_documents/Women-in-Transition--Resisting-Female-Genital-Cutting-FGC-in-Egypt.pdf, p. 6 en 12.

¹³⁰ *Ibid.*, p. 15-16.

van de vrouw te versterken.¹³¹ Huwen in die culturen is uiterst belangrijk (om sociale en economische redenen) en legitimeert voor velen de keuze om vrouwelijke genitale verminking te (laten) ondergaan. De onmogelijkheid om zich te verzetten tegen de praktijk dient dan ook in deze context begrepen te worden :

“ In discussing her on-going asylum application, Star illustrates the ways social and economic conditions converge, leaving women vulnerable to culturally normative forms of violence; in contexts of limited welfare provision and pronounced gendered labor market inequalities, resistance to FGC can be exercised only at the expense of women’s socio-economic survival. Situating FGC in the context of wider socio-economic injustices allows us to see women’s compliance with violence as a choice, but not of their own choosing. (Kelly, 2007) The limited opportunities for women to gain financial independence maintain women’s dependency in the family unit and, thus, the forms of violence marking established age-based and gendered hierarchies”¹³².

Deze theorieën en analyses zijn van cruciaal belang aangezien zij duidelijk maken dat verschillende factoren zelfstandigheid beïnvloeden en dat hier dus rekening mee moet worden gehouden wanneer deze zelfstandigheid beoordeeld wordt. Deze beoordeling mag derhalve niet gebeuren vanuit een Westerse (en/of mannelijke) bril, maar moet steeds en ten alle tijden rekening houden met het feit dat deze vrouwen afkomstig zijn uit onderdrukkende en discriminerende maatschappijen. Zoals hierboven reeds aangehaald werd, kan zelfstandigheid (en zelfstandig handelen) voor een vrouw in België niet gelijk staan met zelfstandig beslissingen nemen in een land waar men onderdukt wordt en er dus een sociale druk bestaat. In een land met een hoge prevalentiegraad zal deze sociale druk bovendien zeer groot zijn, waardoor het voor een vrouw noodzakelijkerwijze moeilijker zal zijn om eraan te weerstaan en er dus een ‘grotere’ zelfstandigheid verwacht wordt.

Het is derhalve van cruciaal belang dat asielinstanties bij de beoordeling en motivering met betrekking tot de zelfstandigheid/autonomie van een vrouw steeds rekening houden met alle factoren die deze zelfstandigheid (in zijn geheel) kunnen beïnvloeden. Motiveringen waarbij verwezen wordt naar het feit dat een vrouw een bepaalde leeftijd heeft bereikt of opgeleid is, lijken in deze context dus niet voldoende om aan te tonen dat ze zelfstandig genoeg is om aan de sociale druk (zeker in landen met een hoge prevalentiegraad) te weerstaan.

Het belang voor asielinstanties om rekening te houden met verschillende elementen (zoals culturele en psychologische aspecten) blijkt eveneens uit de volgende studie over de werking van de Canadese *Immigration and Refugee Board*:

“These national reports and the international case law and soft law suggest that a thorough examination of the refugee determination process should be undertaken through the lens of various disciplines and should include a multi-disciplinary analysis which takes into account the legal, cultural and psychological dimensions of the process”¹³³.

¹³¹ GAMS, Mutilations Génitales Féminines, Guide à l’usage des professions concernées, 2011, beschikbaar op http://gams.be/wp-content/uploads/2016/05/guide-mgf-fr_GAMS-Belgique.pdf, p. 31-32.

¹³² E. Käkälä, “Rethinking Female Genital Cutting: From Culturalist to Structuralist Framework for Challenging Violence Against Women”, in S. Johnsdotter, *Female Genital Cutting The Global North and South*, 2020, beschikbaar op https://www.researchgate.net/profile/Sara-Johnsdotter/publication/347190639_Female_Genital_Cutting_The_Global_North_and_South/links/5fd880d1299bf140880f84e8/Female-Genital-Cutting-The-Global-North-and-South.pdf, p. 89.

¹³³ C. ROUSSEAU, F. CREPEAU, P. FOXEN, F. HOULE, “The Complexity of Determining Refugeehood: A Multidisciplinary Analysis of the Decision-making Process of the Canadian Immigration and Refugee Board”, *Journal of Refugee Studies*, Vol. 15, no. 1, 2002, p. 46.

Met betrekking tot cultuur wordt namelijk gesteld dat:

*“Research in the disciplines of anthropology and intercultural communication, in addition, has offered much evidence that **communication between people from different cultural backgrounds can lead to radical misunderstandings** (Geertz 1973; Knappet al.1987; Samovar and Porter 1994). Different cultural frameworks—which encompass beliefs, attitudes, motives, practices, worldviews, as well as notions of time, spatial orientation, causality, truth, social hierarchy and ways of narrating—**frame the ways in which people perceive, experience and interpret their social and personal realities**, as well as the meanings and significance they assign to everyday occurrences and common-place understandings. As much research has shown, when people do not share the same cultural references, rules and codes—information that is largely internalized and communicated unconsciously—numerous communication failures occur, ranging from **misinterpretations** about minute non-verbal cues **to different assumptions concerning the essential meaning of concepts** (Goffman1969); moreover, such cultural misunderstandings can lead to feelings of hostility and biased judgements (Aigner 1995)”¹³⁴.*

*“Given the critical decisions that are made in refugee hearings, the issue of intercultural misunderstanding is of extreme importance. Such hearings involve the intersection of radically different cultures, assumptions, belief systems and reference points in a highly charged, intense and short-term setting. Refugee claimants are required to prove their claims, which usually involve complex political situations and personal decisions as well as cases of extreme brutality, in a context where they may not be understood, and often with little documentation. As such, **small and large cultural misunderstandings can have devastating impacts** on hearing outcomes and the lives of those who flee persecution.*

*(...) Barsky (1994) has argued that the refugee hearing often becomes a test of the claimant’s ability to construct an appropriate image of the ‘convention refugee’—that is, **to satisfy the expectations of the decision-makers, which themselves are based within particular political, economic, cultural and moral discourses**. As a result, claimants who are most able to navigate and understand the expectations of the host country tend to produce a successful ‘refugee’ image, while others whose narrative style and retelling of events do not fit into such expectations may be misunderstood and rejected”¹³⁵.*

De studie van de rechtspraak van de Canadese *Board* bevestigt dat er verschillende culturele misvattingen en miscommunicaties plaatsvinden: zo worden sommige situaties en realiteiten door de *Board* soms simplistisch of zelfs verkeerderlijk benaderd, worden bepaalde culturele normen rond familiale relaties en waarden in andere culturen onvoldoende gewaardeerd of worden valse verwachtingen gecreëerd van culturele samenhang op een meer algemeen niveau, hetgeen vaak de sfeer van achterdocht versterkt en leidt tot de veronderstelling van tegenstrijdigheid en ongeloofwaardigheid: *“Misinterpretations of other cultural norms are based, on the one hand, on assumptions of a universal Canadian cultural ‘logic’, and on the other on simplistic notions or stereotypes regarding other cultures.”¹³⁶*

Het gebrek aan cultureel begrip heeft duidelijk verregaande gevolgen. Het is dan ook van cruciaal belang dat asielinstanties zich steeds bewust zijn van dit cultureel gegeven bij de beoordeling van een verzoek tot internationale bescherming, en des te meer in de context van vrouwelijke genitale verminking.

¹³⁴ *Ibid.*, p. 50.

¹³⁵ *Ibid.*, p. 51.

¹³⁶ *Ibid.*, p 62.

In dit verband verwijzen we tenslotte nog naar artikel 10 van de herschikte Procedurerichtlijn dat in punt 3 (d) stelt dat: “*De lidstaten zien erop toe dat de beslissingen van de beslissingsautoriteit over verzoeken om internationale bescherming zijn gebaseerd op een deugdelijk onderzoek. Daartoe zorgen de lidstaten ervoor dat: (...) d) het personeel dat de verzoeken behandelt en daarover beslist, de mogelijkheid heeft om, telkens wanneer dat nodig is, advies te vragen van deskundigen over specifieke kwesties, zoals medische, culturele, religieuze, kind- of gendergerelateerde kwesties*”¹³⁷.

Deze bepaling werd niet mee omgezet in de Belgische wetgeving in 2017¹³⁸ en de uiterste datum voor omzetting (m.n. 20 juli 2015) is ondertussen reeds verstreken. De vraag stelt zich dus of deze bepaling mogelijks rechtstreekse werking heeft en dus door particulieren mag worden opgeworpen.

Overeenkomstig de rechtspreek van het HJEU, moet, om rechtstreekse werking te hebben, een bepaling onvoorwaardelijk en voldoende duidelijk en nauwkeurig zijn¹³⁹.

De Raad voor Vreemdelingenbetwistingen legt verder uit: “*Een richtlijn heeft slechts directe werking in de Belgische rechtsorde wanneer de omzettingstermijn voor de betrokken richtlijn is verstreken en indien zij duidelijke en onvoorwaardelijke bepalingen bevat die geen verdere substantiële interne uitvoeringsmaatregel door communautaire of nationale overheden behoeven om het gewild effect op nuttige wijze te bereiken (R.v.St., nr. 99.794, 15 oktober 2001, R.v.St., nr. 109.563, 30 juli 2002). Bovendien is van rechtstreekse werking pas sprake zodra de rechter in staat is om, zonder verdere uitvoeringsmaatregelen, een voor het concrete geval dienstige uitlegging aan te reiken, waardoor particulieren hun aan de normontleende rechten kunnen afdwingen*”¹⁴⁰.

Aangezien de bepaling voldoende duidelijk en nauwkeurig is, zou men kunnen overwegen om aan het CGVS te vragen om het advies van een deskundige in te winnen in een zaak van vrouwelijke genitale verminking. Bij weigering zou men dit dan kunnen aanvechten voor de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen.

2.

Vervolgens dient verwezen te worden naar de hierboven reeds aangehaalde rechtspraak van de Franstalige kamers van de RvV waarin Type III verminkingen in het algemeen wel aanvaard worden als ‘voortdurende’ vervolgingen.

De Franstalige kamers erkennen in dat geval dat de bewijslast omgekeerd is, dat er een duidelijke aanwijzing is dat de vrees voor vervolging gegrond is (overeenkomstig artikel 48/7 van de Vreemdelingenwet) en dat de zelfstandigheid/profiel van de vrouw dus niet volstaat “om aan te nemen dat die vervolging of ernstige schade zich niet opnieuw zal voordoen”:

“5.4.1). À cet égard, les seules circonstances que la requérante a pu mener une vie sociale, scolaire et affective relativement normale dans son pays ne constituent pas, dans le cas particulier d’une infibulation, un renversement suffisant de la

¹³⁷ Richtlijn 2013/32/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2013 betreffende gemeenschappelijke procedures voor de toekenning en intrekking van de internationale bescherming (herschikking), beschikbaar op: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013L0032&from=en>

¹³⁸ Wet van 21 november 2017 tot wijziging van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen, en van de wet van 12 januari 2007 betreffende de opvang van asielzoekers en van bepaalde andere categorieën van vreemdelingen, *Staatsblad* 12 maart 2018, en de Wet van 17 december 2017 tot wijziging van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen, *Staatsblad* 12 maart 2018.

¹³⁹ HvJ, arrest Van Duyn van 4 december 1974.

¹⁴⁰ RvV arrest nr. 5325 van 20 december 2007.

présomption prévue à l'article 48/7 de la loi du 15 décembre 1980 (voir notamment l'arrêt du Conseil n° 197 025 du 21 décembre 2017, point 4.9)¹⁴¹.

“La constatation par la décision entreprise que la requérante **a pu mener une vie sociale et professionnelle en Guinée** ne permet pas de renverser la présomption que l'infibulation se reproduise sachant que si la requérante a pu mener une telle vie en Guinée, c'est précisément parce qu'elle a subi une désinfibulation partielle, laquelle s'apparente, au vu des conditions dans lesquelles elle a été pratiquée, à nouvelle forme de mutilation. (voir ces conditions décrites par la requérante : rapport d'audition du 23 septembre 2016, page 9 et rapport d'audition du 26 avril 2018, page 7) »¹⁴².

7.10. Ainsi, alors que dans son arrêt n°181 077 du 23 janvier 2017, le Conseil a pu considérer, sur la base des éléments qui lui étaient soumis, que « la requérante n'est pas exposée à un risque de re-infibulation et que le cas échéant, elle sera raisonnablement en mesure de s'y opposer », le Conseil estime désormais que la circonstance qu'elle soit sur le point de subir une opération chirurgicale destinée à la désinfibuler, qui est attestée par les documents médicaux versés au dossier administratif, lui permet de modifier cette appréciation.

Ainsi, ce nouvel élément, combiné avec les autres particularités de la présente affaire, à savoir, notamment, l'âge de la requérante, qui exprime sa volonté d'être mère dans le futur (rapport d'audition du 4 août 2016, p. 8 et, in fine, requête, p. 8) et dès lors épouse dans le contexte culturel qui est le sien, conduisent à estimer qu'il existe une forte présomption qu'en cas de retour au Djibouti, la requérante fasse l'objet d'une nouvelle mutilation génitale féminine, sous la forme d'une réinfibulation. **La constatation que le profil de la requérante ne correspond pas aux rares cas de réinfibulation qui peuvent encore avoir lieu à Djibouti ne permet pas de renverser la présomption que l'infibulation se reproduise en l'espèce, la requérante ayant précisément été infibulée malgré sa vie sociale et son cursus scolaire.**¹⁴³

Het profiel van de vrouw wordt hierbij volledig opzij gezet, en derhalve rijst de vraag waarom dit niet van toepassing is op alle vrouwen die reeds genitaal verminkt werden en die dus van artikel 48/7 van de Vreemdelingenwet zouden moeten kunnen genieten.

3.

Volgens het EHRM veronderstelt de vlucht *an sich* een belangrijke mate van zelfstandigheid¹⁴⁴. Nochtans kan dit argument omgekeerd worden en in tegendeel geïnterpreteerd worden als een begin van bewijs dat iemand die haar land van herkomst verlaat de sociale druk *niet* (meer) kan weerstaan (zie hierboven). In de hierboven geciteerde studie in Nederland is namelijk te lezen: “*To most women migration appears to be liberation from the social pressure to comply with a harmful tradition, (...)*”.

Ook het VN-Comité voor de Rechten van het Kind stelt in de zaak *I.A.M. tegen Denemarken* dat:

“*The State party has argued that the author, by having left Somalia, appears to be an independent woman with considerable personal strength who must be able to resist any social pressure and thus be able to protect her daughter from female genital mutilation. However, the Committee notes that the author's departure could similarly be understood as an inability to resist pressure. In any event, the*

¹⁴¹ RvV arrest nr. 216467 van 7 februari 2019.

¹⁴² RvV arrest nr. 209311 van 14 september 2018. Zie verder: RvV arrest nr. 213146 van 29 november 2018; RvV arrest nr. 209311 van 14 september 2018; RvV arrest nr. 204014 van 18 mei 2018.

¹⁴³ RvV arrest nr. 203182 van 27 april 2018, para. 7.10.

¹⁴⁴ Zie EHMR, *Collins and Akaziebie t. Zweden*, 23944/05, 8 maart 2007, beschikbaar op <https://www.refworld.org/cases,ECHR,46a8763e2.html>

Committee considers **that the rights of the child under article 19 of the Convention cannot be made dependent on the mother's ability to resist family and social pressure**, and that State parties should take measures to protect the child from all forms of physical or mental violence, injury or abuse in all circumstances, even where the parent or guardian is unable to resist social pressure; (...)”¹⁴⁵

3. Lage prevalentiegraad en evolutie van de situatie

Vaststellingen

Een ander vaak gebruikt argument is het feit dat de prevalentiegraad in het algemeen laag is en hierdoor niet wijdverspreid en onvermijdelijk is. Vrouwelijke genitale verminking is geen ‘standaardeis’. Deze argumentatie wordt vooral voor verzoeksters uit Nigeria gebruikt. Daarnaast wordt ook soms verwezen naar een ‘ingezette’ daling van de prevalentie van vrouwelijke genitale verminking alsook van een mentaliteitswijzing (bv. in Ivoorkust)¹⁴⁶.

Bespreking

1.

De prevalentiegraad¹⁴⁷ van vrouwelijke genitale verminking in het land van herkomst maakt een belangrijk onderdeel uit van de beoordeling van de vrees voor vervolging. In elke beslissing en arrest omtrent vrouwelijke genitale verminking wordt verwezen naar de prevalentiegraad.

De prevalentiegraad kan inderdaad een belangrijk element zijn om in overweging te nemen. Het is echter belangrijk om steeds na te gaan of de prevalentiegraad die in de landeninformatie wordt vermeld, wel degelijk correct en actueel is en vaststaat, of de prevalentiegraad van toepassing is en of de cijfers in ‘perspectief’ kunnen worden gebracht (i.e. ‘uitgelegd kunnen worden’).

Met betrekking tot dit laatste stelde het VN-Comité tegen foltering namelijk dat het laag percentage van 1,2% van de Guinese vrouwen die besneden worden na hun negentiende levensjaar “*could be explained by the fact that the vast majority of FGMs happen when the victims are under the age of fourteen and not yet married. It does not reduce the risk faced by unmarried women over 19 perceived not to have been subjected to it during their childhood or adolescence*”¹⁴⁸.

Waar een hoge prevalentiegraad (bv. 98% voor Somalië) een duidelijke aanwijzing vormt dat de praktijk wijdverspreid is en dat de sociale druk dus uitermate hoog is, betekent een lage of een dalende prevalentiegraad echter niet noodzakelijk dat er geen gegronde vrees voor vervolging kan zijn. Hierbij dienen andere factoren mee in rekening gebracht te worden. Dit wordt ook door de Franse CNDA erkend:

*Ainsi, s’agissant du risque d’exposition aux mutilations sexuelles féminines, la Cour a fait évoluer sa jurisprudence en adoptant une position de principe harmonisée quel que soit le pays d’origine. Par une décision de grande formation, la Cour a en effet réaffirmé que les enfants et jeunes filles exposés à un tel risque et se trouvant dépourvus de possibilités effectives de protection doivent se voir reconnaître la qualité de réfugié. Cette décision précise également que si un **taux élevé de prévalence** au sein de*

¹⁴⁵ VN Comité voor de Rechten van het Kind, *I.A.M. (on behalf of K.Y.M.) v Denmark*, 25 januari 2018, beschikbaar op https://www.refworld.org/cases_CRC_5a7dd3284.html

¹⁴⁶ RvV., arrest nr. 215 124 van 14 januari 2019.

¹⁴⁷ Voor een overzicht van de prevalentiegraad in verschillende landen, zie <https://gams.be/en/female-genital-mutilation/>.

¹⁴⁸ VN-Comité tegen Foltering, F.B. t. Nederland, p. 11.

*l'ethnie d'appartenance ne pouvait que renforcer le risque d'exposition à cette pratique, il ne constituait pas pour autant un facteur indispensable à l'identification d'un risque sérieux, celui-ci pouvant être caractérisé au vu d'autres critères, tenant notamment aux traditions propres au groupe familial des jeunes filles*¹⁴⁹.

Ook moeten de cijfers altijd in een bepaald 'perspectief' geplaatst worden. Zo is het vaak belangrijker om naar de prevalentiegraad van een deelstaat¹⁵⁰ of ethnie¹⁵¹ te kijken dan naar een prevalentiegraad van een land.

2.

Zoals hierboven reeds aangehaald werd, is het in deze context ook belangrijk om eraan te herinneren dat de vrees gegrond is als er een *redelijke mate van waarschijnlijkheid* is dat de verzoeker bij terugkeer zal worden vervolgd.

De verzoeker kan niet verwacht worden aan te tonen dat hij/zij waarschijnlijk wel, eerder dan waarschijnlijk niet vervolgd zal worden. Al wat hij/zij moet aantonen is een goede reden te hebben om bang te zijn voor vervolging, hij/zij moet geen graad van waarschijnlijkheid aantonen:

"However, to require of an applicant for asylum to prove that a future possibility of persecution is "more likely than not" results in a standard more stringent than the term "well-founded fear" as that phrase is used in the 1951 Convention. First, such a standard misconstrues the intent of the drafters of article 1 of the 1951 Convention. According to their explanation, as shown above, the term "well-founded fear of being persecuted" means that an applicant for refugee status need only be able to show good reason why he or she fears persecution. Under this definition, the objective circumstances must be evaluated with reference to an applicant's subjective fear of persecution in order to determine whether there is good reason for that fear. The clear probability standard as interpreted in Stevie, if applied to asylum, suggests that fear is not well founded unless it is based upon a more than even chance that the event feared would actually happen. But this is inconsistent with the ordinary meaning of the words and contrary to human experience, as illustrated by an acknowledged authority on refugee law, Professor A. Grahl Madsen, who has written: ... Let us for example presume that it is known that in the applicant's country of origin every tenth adult male person is either put to death or sent to some remote "labour camp" or that people are arrested and detained for an indefinite period on a slightest suspicion of political non-conformity. In such a case it would only be too apparent that anyone who has managed to escape from the country in question will have a "well-founded fear of being persecuted" upon his eventual return. It cannot-and should not-be required that an applicant shall prove that the police have already knocked on his door. Second, the "clear probability" standard would deprive the subjective term "fear," which is a fundamental element of the refugee definition in the 1951 Convention and the 1967

¹⁴⁹ CNDA GF n°s 19008524, 19008522 et 19008521 du 5 december 2019 beschikbaar op <http://www.cnda.fr/content/download/168338/1684479/version/2/file/CNDA%20Grande%20formation%205%20d%C3%A9cembre%202019%20Mme%20N.%20Mmes%20S.%20n%C2%B0s%2019008524-19008522-19008521%20R.pdf>

¹⁵⁰ In Nigeria is de prevalentiegraad bijvoorbeeld 19% over heel het land. Het is echter 80-90% in de Delta staat. Zie E. Brems, *op.cit.*

¹⁵¹ Zie bv. UNFPA, *Female genital mutilation (FGM) Frequently Asked Questions*, juli 2020, beschikbaar op https://www.unfpa.org/resources/female-genital-mutilation-fgm-frequently-asked-questions#fgm_ethnicity : **"Ethnicity is the most significant factor in FGM prevalence, cutting across socio-economic class and level of education. Members of certain ethnic groups often adhere to the same social norms, including whether or not to practice FGM, regardless of where they live. The FGM prevalence among ethnic Somalis living in Kenya, for example, at 94 per cent, is similar to the prevalence in Somalia, and far higher than the Kenyan national average of 21 per cent, according to the most recent information available"**. Er zijn soms echter wel uitzonderingen, bv. in Senegal.

*Protocol, of its meaning. The term "fear" was introduced by the drafters of the 1951 Convention precisely in order to ensure that the subjective apprehensions of the applicant for refugee status in relation to the objective conditions in his or her country of origin are taken fully into account. This possibility would obviously be excluded if regard were had only to whether or not certain events forming the basis of the applicant's justified fear are in fact likely to occur. "Good reason" for fear, rather than proof of a particular degree of probability of being persecuted, is all that is required by international law"*¹⁵²

Zoals uit het 10 procent voorbeeld hierboven blijkt, dient een verzoekster uit een land met een lage(re) prevalentiegraad niet aan te tonen dat alle vrouwen een risico lopen op vrouwelijke genitale verminking, noch dat een bepaald percentage dit risico loopt. Verzoekster moet niet aantonen dat alle leden van haar groep vervolgd worden voor kan aanvaard worden dat zij een gegronde vrees voor vervolging heeft.

*"Clearly, an applicant might have a well-founded fear of being persecuted long before "all or virtually all" of the members of his group had actually become the victims of persecution. See also INS Brief herein at 12 (asylum available to those who "face persecution"). The standard, if interpreted as suggested by the Petitioner, approaches a requirement of near certainty and a fortiori would be inconsistent with the 1967 Protocol. See also, Marroquin-Manriquez v. INS, 699 F.2d 129 (3rd. Cir. 1983) (requiring "compelling reasons" and "conclusive proof"); In re Dunar, 14 I. & N. Dec. 310 (1973)."*¹⁵³

4. Intern beschermingsalternatief

Vaststellingen

In verschillende arresten oordeelt de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen¹⁵⁴ dat de vrouw in kwestie niet noodzakelijk moest vluchten naar een ander land, maar ook in haar eigen land op een alternatieve locatie bescherming kon opzoeken. Zo stelt de Raad, citerend uit een motief van de bestreden beslissing van het CGVS dat niet werd weerlegd in het verzoekschrift, bijvoorbeeld:

*"Ook je verklaring dat zelfs je jongere zus bij je oom in Mogadishu zou zijn gebleven (CGVS p.17) en dat je moeder na je vertrek nog lange tijd bij je oom verbleef (CGVS p.9) doet verder afbreuk aan de geloofwaardigheid dat je moeder met jou en je broers in Tawakhal zou zijn gaan wonen. Je haalt gezondheidsredenen aan waarom je zus niet met jullie zou zijn meegereisd naar Tawakhal. **Dit toont opnieuw aan dat er voor jou en je moeder voldoende alternatieven ter beschikking waren om zich elders dan in Tawakhal te vestigen** waardoor de keuze van je moeder om in Tawakhal te gaan wonen ongeloofwaardig wordt bevonden".*¹⁵⁵

Ook concludeert de Raad dat verzoekster zich ergens anders kan vestigen dan in de buurt van haar familie:

¹⁵² UNHCR, UNHCR intervention before the Supreme Court of the United States in the case of Immigration and Naturalization Service v. Cardoza-Fonseca, 14 juli 1986, No. 85- 782, beschikbaar op <https://www.refworld.org/docid/4b03c5818.html>

¹⁵³ Ibid.

¹⁵⁴ RvV arrest nr. 225 160 van 23 augustus 2019, RvV arrest nr. 232 262 van 16 januari 2020, RvV arrest nr. 231725 van 23 januari 2020, RvV arrest nr. 232 671 van 17 februari 2020.

¹⁵⁵ RvV arrest nr. 232 671 van 17 februari 2020, para. 2.3.

“ Le Conseil tient dès lors à souligner que le requérant n’a plus de contacts avec sa famille et que **rien ne l’oblige en cas de retour en Guinée à retourner vivre auprès de sa famille** dont il reste éloigné volontairement depuis 2010.¹⁵⁶

*Par ailleurs, en cas de retour en Guinée, le requérant n’est nullement contraint à retourner s’installer auprès de son père.*¹⁵⁷

Zoals hierboven reeds werd aangehaald, wordt dit argument soms aangehaald in combinatie met het ‘zelfstandigheidsargument’: verzoekster is zelfstandig genoeg om zich elders te vestigen.

Volgens de asielinstanties kan men dus beroep doen op een intern beschermingsalternatief (IBA), een argument dat ook door het EHRM in het merendeel van haar beslissingen met betrekking tot vrouwelijke genitale verminking wordt gebruikt¹⁵⁸.

Bespreking

Met betrekking tot het concept ‘intern beschermingsalternatief’ verwijzen we naar NANSEN Note 2019-2¹⁵⁹, waar een uitgebreide analyse wordt gedaan van de definitie en de juridische basis van IBA alsook van de voorwaarden voor de toepassing ervan.

Toegepast op zaken met betrekking tot vrouwelijke genitale verminking dienen een aantal elementen benadrukt te worden.

Ten eerste moet eraan herinnerd worden dat IBA geen ‘stand-alone’ principe vormt van het vluchtelingenrecht en dat het dus geen individuele test vereist bij het nagaan of iemand in aanmerking komt voor de vluchtelingenstatus¹⁶⁰.

Vervolgens is het belangrijk te benadrukken dat het onderzoek naar IBA slechts mag gebeuren wanneer de gegronde vrees voor vervolging reeds vaststaat¹⁶¹. Er moet eerst gekeken worden naar alle omstandigheden van de zaak alvorens te kunnen ingaan op het IBA. Anders te werk gaan zou ervoor zorgen dat de procedure ‘versneld’ behandeld wordt¹⁶². Eens de vrees voor vervolging vaststaat, moet niet bewezen worden dat die ten aanzien van het hele grondgebied van het land van herkomst geldt: dit zou immers een voorwaarde toevoegen aan de Vluchtelingen definitie. Daarentegen moet de overheid in concreto aantonen dat afdoende bescherming beschikbaar is in een andere, specifieke regio van het land van herkomst¹⁶³.

Tot slot moeten de voorwaarden voor het IBA, met name de relevantie en de redelijkheid, grondig onderzocht worden. Om de relevantie van het IBA te beoordelen moet nagegaan worden of de verzoeker effectief de regio van het IBA zou kunnen bereiken (op een praktische, veilige en wettelijke manier) en of hij/zij daar geen risico op vervolging of ernstige schade loopt. Daarna zal men de redelijkheidstoets moeten toepassen en nagaan of de verzoeker, in de

¹⁵⁶ RvV arrest nr. 231 262 van 16 januari 2020, para. 17.

¹⁵⁷ RvV arrest nr. 231 725 van 23 januari 2020, para. 6.7.

¹⁵⁸ Ameh v UK, Collins and Akaziebie v Sweden, Izevbekhai v Ireland, Omeredo v Austria, and RW v Sweden

¹⁵⁹ NANSEN Note 2019-2, Kabul als intern beschermingsalternatief?, 17 februari 2020, beschikbaar op <https://nansen-refugee.be/nl/2020/02/17/1476/>.

¹⁶⁰ *Ibid.*, p. 5; UNHCR, ‘Guidelines on International Protection No. 4: “Internal Flight or Relocation Alternative” Within the Context of Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or 1967 Protocol Relating to the Status of Refugees, 23 juli 2003, HCR/GIP/03/04, beschikbaar op <https://www.refworld.org/docid/3f2791a44.html>, p. 2.

¹⁶¹ *Ibid.*, p. 5.

¹⁶² A. Middelburg & A. Balta, *op. cit.*, p. 448: de auteurs van dit artikel verwijten het EHRM om in bepaalde zaken met betrekking tot vrouwelijke genitale verminking het IBA-onderzoek mee in het onderzoek naar de gegronde vrees voor vervolging te hebben opgenomen en hierdoor dus onvoldoende naar de omstandigheden van de zaken te hebben gekeken.

¹⁶³ NANSEN Note 2019-2, *op. cit.*, p. 6; UNHCR, ‘Guidelines on International Protection No. 4, *op. cit.* para. 6.

context van het land in kwestie, een normaal leven kan leiden zonder onbillijke gevolgen (“*undue hardship*”).¹⁶⁴

Bij de beoordeling van deze elementen moet steeds rekening gehouden worden met de algemene omstandigheden in dat deel van het land en met de persoonlijke omstandigheden van de verzoeker¹⁶⁵. Dit betekent dat er rekening gehouden moet worden met: leeftijd, geslacht, gezondheid, handicap, gezinssituatie, relaties, sociale of andere kwetsbaarheden, etnische, culturele en religieuze overwegingen, professionele achtergrond, taal, opleiding en de psychologische effecten van de vervolging¹⁶⁶. Ook moet nagegaan worden of er voldoende financiële middelen (zullen) zijn om te overleven¹⁶⁷. Verder zal ook rekening moeten worden gehouden met het bestaan van een eerdere vervolging, met de veiligheid en het respect van de mensenrechten in de regio in kwestie¹⁶⁸.

Al deze elementen moeten onderzocht worden in zaken die betrekking hebben op vrouwelijke genitale verminking en waar een IBA wordt voorgesteld. Zo is het van cruciaal belang dat er rekening wordt gehouden met het gegeven dat vrouwelijke genitale verminking een diep verankerde traditionele praktijk is en dat een Staat zich vaak niet wilt ‘moeien’ in deze ‘privé-aangelegenheid’. Het feit dat een Staat (of een deelstaat) wetgeving heeft aangenomen die vrouwelijke genitale verminking verbiedt en bestraft, betekent niet dat de verzoekster automatisch bescherming zal genieten. UNHCR stelt dat: “*If the woman or girl were to relocate, for example, from a rural to an urban area, the protection risks in the place of relocation would nevertheless have to be closely examined, including the potential reach of the agents of persecution. Even in countries where FGM is criminalized, it cannot be assumed that the claimant will be protected by the authorities, as the law may not be enforced or not consistently enforced in all areas. As stated in UNHCR’s Guidelines on Internal Flight or Relocation Alternative: “Laws and mechanisms for the claimant to obtain protection from the State may reflect the State’s willingness, but, unless they are given effect in practice, they are not of themselves indicative of the availability of protection.”*¹⁶⁹

Bij gebrek aan bewijs over de effectiviteit van de bescherming in een deel van het land kan men ook de ineffectiviteit van de bescherming in een ander deel aanhalen. UNHCR stelt namelijk dat “*The lack of effective State protection in one part of the country is an indication that the State will not be able or willing to protect the girl or woman in any other part of the country*”¹⁷⁰.

Ook de Raad van Europa erkent dat een IBA vaak niet mogelijk is in zaken met betrekking tot vrouwelijke genitale verminking:

***“Dans les cas de demandes d’asile liées à des MGF, il est souvent difficile de prétendre qu’il existe une alternative de fuite ou d’installation interne car la pratique est généralement répandue dans tout le pays. Si tel n’est pas le cas, il conviendrait de prendre en compte la situation générale concernant les droits des femmes et des filles afin d’évaluer si, en l’espèce, telle ou telle alternative de fuite ou d’installation interne proposée est raisonnable.”*¹⁷¹**

¹⁶⁴ UNHCR, Guidelines on International Protection No. 4, *op.cit.*, § 7.

¹⁶⁵ Artikel 8 van de Herschikte Kwalificatierichtlijn, die verwijst naar artikel 4.

¹⁶⁶ UNHCR, Guidelines on International Protection No. 4, *op.cit.*, §25.

¹⁶⁷ EASO, *op.cit.*, p. 153-154; UNHCR, Guidelines on International Protection No. 4, *op.cit.*, p. 29-30.

¹⁶⁸ UNHCR, Guidelines on International Protection No. 4, *op.cit.*, p. 27-28.

¹⁶⁹ UNHCR, Guidance Note on Refugee Claims relating to Female Genital Mutilation, *op. cit.* p. 13-14.

¹⁷⁰ Ibid.

¹⁷¹ Conseil d’Europe, Convention du Conseil de l’Europe sur la prévention et la lutte contre la violence à l’égard des femmes et la violence domestique - Un outil pour mettre fin aux mutilations génitales féminines, januari 2015, *op. cit.*, p. 33. beschikbaar op <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680464e9e>

Een belangrijke maatstaf in de analyse of de bescherming effectief is voor vrouwen in een land van herkomst, is de Conventie van Istanboel. Dit Verdrag geeft namelijk een hele reeks beschermingsstandaarden weer die eveneens gebruikt kunnen worden om de effectiviteit van de geboden bescherming in het land van herkomst te meten (zie artikels 49 tot 57 die betrekking hebben op onderzoek, vervolging, procesrecht en beschermende maatregelen)¹⁷².

Daarnaast moeten de persoonlijke omstandigheden van de verzoekster in overweging worden genomen. Een motivering dat verzoekster een opleiding en werkervaring heeft en dus gemakkelijk in een andere regio kan gaan wonen zonder dat hier een wetenschappelijk onderbouwde analyse aan voorafgaat, volstaat hiertoe niet¹⁷³.

Verder moet in dit soort zaken steeds het gender-aspect voor ogen gehouden worden. In een kritiek van de rechtspraak van het EHRM met betrekking tot vrouwelijke genitale verminking stellen de auteurs A. Middelburg en A. Balta dat:

“the decisions do not acknowledge that gender differences and gender relations are historically, culturally, and geographically specific, and that what it means to be a man or woman is different over time and place. The IFA seems to be seen through a Western lens, treating all women as a homogenous group, and failing to take into consideration the particularities of different cultures and the roles of men and women, and boys and girls, in these societies. Relocating within Europe, where people may have a chance to remain anonymous, and relocating within African countries, is not the same. In some African States, it is unacceptable for a woman to live without a man (her husband or male family members) or to work and have a job in order to support herself. In addition, as is the case in some African States where people live in ethnic and/or religious communities, a new, single, woman in the community, especially one coming from a different religious or ethnic background, would draw attention to herself and fail to be accepted. In addition, her origins would be easily revealed, jeopardizing her protection as her relatives would easily be able to trace her. Moreover, a relocated woman, due to the intersectionality of her vulnerabilities (gender, age, ethnicity, social status), may fall prey to new human rights violations, such as prostitution or trafficking in human beings”.

Onderdrukkende gendernormen zijn geïnstitutionaliseerd in politieke en economische structuren die niet enkel van toepassing zijn op een onderdeel van een Staat. Armoede, corruptie en genderongelijkheid zorgen ervoor dat de kwetsbaarheid van vrouwen voor geweld behouden blijft¹⁷⁴.

Tot slot is het belangrijk te vermelden dat met betrekking tot landen waar een hoge prevalentiegraad geldt UNHCR van mening is dat een IBA vaak niet relevant is¹⁷⁵.

¹⁷² Gender-based asylum claims and non-refoulement: articles 60 and 61 of the Istanbul Convention, beschikbaar op <https://rm.coe.int/conventionistanbularticle60-61-web/1680995244>, p. 25.

¹⁷³ A. Middelburg & A. Balta, *op.cit.*, p. 450.

¹⁷⁴ E. Käkelä, *op.cit.*, p. 94.

¹⁷⁵ UNHCR, Guidance Note on Refugee Claims relating to Female Genital Mutilation, *op.cit.*, p. 13.

5. Gebrek aan kennis van wetgeving en organisaties die vrouwelijke genitale verminking bestrijden

Vaststellingen

Er wordt regelmatig geargumenteed¹⁷⁶ dat verzoekster niet voldoende op de hoogte is over de beschermingsmogelijkheden in het land van herkomst:

“3.4.7. Beide ouders van verzoekster, haar vader V.S. en haar moeder M.K., bleken echter geheel onwetend over de juridische context, de beschermingsmogelijkheden en de evolutie aangaande FGM in Ivoorkust (...) Een dergelijk gebrek aan kennis en hun nalatige handelingen om zich enigszins te informeren over mogelijke bescherming in Ivoorkust wijzen op een gebrek aan interesse – of de noodzaak daartoe - en ondermijnen de ernst van hun vrees voor besnijdenis van K.K”

*3.4.19. Verzoeker V.S. noch zijn partner M.K. bleken echter op de hoogte van deze initiatieven in Liberia. (...). Verzoeksters moeder M.K. gaf zelfs uitdrukkelijk toe nooit iets te hebben gevraagd over besnijdenis in Liberia (...), wat de ernst van haar beweerde vrees voor besnijdenis van haar dochter K.K. in Liberia logischerwijze geheel onderuit haalt”.*¹⁷⁷

3.4.17. Verzoekers zijn echter geheel onwetend over de evolutie, de juridische context en de beschermingsmogelijkheden aangaande FGM. Verzoeker wist niet of er een wet tegen was noch wat het regeringsstandpunt was noch of er in Guinee organisaties of personen zijn die kunnen helpen (notities verzoeker 30 oktober 2017, p. 6-7). Hij gaf toe zich hierover niet eens geïnformeerd te hebben (notities verzoeker 30 oktober 2017, p. 6), hoewel hij tijdens zijn schoollopen reeds door blanken ingelicht werd over het problematische karakter van FGM (...). Verzoekster bleek evenmin te weten wat de Guineese overheid over besnijdenis denkt en zij verklaarde zelfs uitdrukkelijk dat er de wet stelt dat meisjes besneden moeten worden (...). Verzoekster moest eveneens toegeven dat zij zich hierover niet geïnformeerd heeft (...). Uit de vaststelling dat verzoekers, die beweren ernstig gekant te zijn tegen FGM, nalieten na te gaan of er bescherming is in Guinee voor hun dochter O.D. en voor de dochter die ze in Guinee achterlieten, kan slechts afgeleid worden dat ze geen vrees koesteren over een mogelijke besnijdenis van hun dochter(s)¹⁷⁸.

Verzoekster is blijkbaar geheel onbekend met de praktijk van FGM waaruit slecht kan afgeleid worden dat ze kennelijk nooit te maken kreeg met een geplande gedwongen besnijdenis van haar dochter. Verzoekster is bovendien niet enkel geheel onwetend over de evolutie en praktijken aangaande FGM in Ivoorkust, maar ook over de juridische context en de beschermingsmogelijkheden dienaangaande. Zij stelde nooit gehoord te hebben van campagnes tegen FGM (notities, p. 18) en verklaarde zelfs niet te weten of besnijdenis wettelijk strafbaar is in Ivoorkust (notities, p. 19). Dergelijke onwetendheden zijn niet te verzoenen met de vaststelling dat verzoekster naar eigen zeggen, in een sociale omgeving vertoefde en werkte¹⁷⁹.

¹⁷⁶ RvV arrest nr. 216 569 van 11 februari 2019, RvV arrest nr. 230 601 van 19 december 2019, RvV arrest nr. 232 796 van 18 februari 2020, RvV arrest nr. 235 788 van 8 mei 2020, RvV arrest nr. 237 648 van 30 juni 2020.

¹⁷⁷ RvV arrest nr. 214 101 van 14 december 2018.

¹⁷⁸ RvV arrest nr. 216 569 van 11 februari 2019.

¹⁷⁹ RvV arrest nr. 215 124 van 14 januari 2019.

“- verzoeksters moeder is niet op de hoogte van specifieke wetgeving die VGV verbiedt, zeker aangezien in Edo State de wetgeving tegen VGV zelfs reeds bestaat sinds 1999; - het is niet aannemelijk dat verzoeksters moeder amper tot geen moeite heeft gedaan om zich te informeren over de beschermingsmogelijkheden tegen VGV in Nigeria indien ze werkelijk zou vrezen dat verzoekster dreigt VGV te ondergaan”¹⁸⁰

Bespreking

Het hierboven aangehaalde argument heeft betrekking op de geloofwaardigheid van de verzoekster. De vrees voor vervolging wordt niet aannemelijk bevonden omdat de verzoekster niet op de hoogte is van de specifieke wetgeving en beschermingsmogelijkheden tegen vrouwelijke genitale verminking in haar land van herkomst.

Aangezien het een argument betreft met betrekking tot de geloofwaardigheid, verwijzen we naar wat reeds besproken werd met betrekking tot deze problematiek in deel 1. Zoals reeds aangehaald, vormt het geen onderdeel van de vluchtelingdefinitie en mag het dus niet de bovenhand nemen in het onderzoek of iemand al dan niet in aanmerking komt door de vluchtelingenstatus. Indien er derhalve andere (objectieve) elementen en verklaringen zijn die een erkenning als vluchteling rechtvaardigen, dan is het van belang om deze naar voren te brengen en te pleiten voor een voordeel van de twijfel. Ook moet benadrukt te worden dat verzoekster een gegronde vrees voor vervolging moet aantonen en niet dat er eventuele beschermingsmogelijkheden in het land van herkomst zijn.

Daarnaast kan nog verwezen worden naar het feit dat er bij het beoordelen van de geloofwaardigheid van een kwetsbare verzoek(st)er ook steeds rekening moeten worden gehouden met informatie betreffende “*discriminatory treatment of certain groups; the hostile perceptions of groups by the surrounding society; the traditions governing the way in which laws and regulations are implemented and applied; (informal) conflict resolution systems; witness protection systems; treatment of health conditions; treatment of persons with disabilities; spiritual beliefs; law enforcement and rule of law; and child care and guardian systems*”¹⁸¹.

Ook moet rekening gehouden worden met het feit dat informatie met betrekking tot wetgeving en beschermingsmogelijkheden mogelijk niet beschikbaar is voor de verzoekster. In haar zeer recent rapport rond kwetsbaarheden, stelt EASO namelijk dat: “*Regard must also be had, however, to the possibility that such information may not always be available. For example, information on country-specific harmful traditions or customary law, may be unavailable owing to a lack of codification. When assessing the incidence of violence, family violence might be understood as ‘family matters’, harmful traditional practices might be perceived as taboo in society, etc. The decision-maker should also be aware that some vulnerable applicants, such as minors, persons with mental disorders and women from countries where there are social constraints, may not have access to information about and/or knowledge of certain events, activities and/or organisations*”¹⁸². Zoals hierboven reeds aangehaald werd, mag niet vergeten worden dat het vaak gaat om vrouwen die niet of weinig opgeleid zijn¹⁸³, weinig deelnemen aan het publieke leven¹⁸⁴, uit een patriarchale samenleving komen waar het onderwerp taboe is en dus niet besproken wordt en pas door en na hun migratie en aankomst in een land als België meer bewust werden van de problematiek.

¹⁸⁰ RvV arrest nr. 237 648 van 30 juni 2020.

¹⁸¹ EASO, *op.cit.*, p. 144

¹⁸² *Ibid.*

¹⁸³ UNHCR, Beyond Proof, Credibility Assessment in EU Asylum Systems: Full Report, mei 2013, beschikbaar op: <https://www.refworld.org/docid/519b1fb54.html>, p. 68.

¹⁸⁴ A. Middelburg & A. Balta, *op.cit.*, p. 442.

Daarnaast verwijzen we ook naar wat reeds gezegd werd in deel 1 onder ‘bescherming van de Staat’ en deel 2 punt 4 betreffende het ‘intern beschermingsalternatief’: het is niet omdat er wetgeving bestaat die vrouwelijke genitale verminking verbiedt en bestraft dat deze ook effectief is en/of dat er een politieke wil is om deze wetgeving te handhaven. Vrouwelijke genitale verminking is geworteld in sociaal-culturele normen en het zijn vaak traditionele leiders die op lokaal niveau gezag hebben die zich niet willen bemoeien met dergelijke gevoelige zaken:¹⁸⁵

*“In addition to economic dependency, the participants also described the pre-vailing political conditions that undermine women’s abilities to challenge FGC in either private or public spheres. The women argued that the lack of national (...) recognition of the existence of FGC limited women’s abilities to resist the practice. (...) In countries such as Nigeria, where FGC has been outlawed, women argued that the wider disregard for “women’s issues” had sustained the continuation of FGC by shifting the practice underground. The participants argued that the exclusion of FGC and other forms of gender-based violence from the political priorities not only undermine national efforts to end violence against women, but **further limits women’s help-seeking opportunities in the private sphere.** (...) This was compounded **by prevailing perceptions about gender-based violence as a private matter which meant that women not only had little to gain in seeking help from the authorities, but by doing so could in fact expose themselves to further violence, imprisonment, and victimization.** This suggests that the silence surrounding FGC is not only a cultural issue but is maintained through the normalization of gender-based violence, which represses women’s calls for action”.*

Als de bescherming van de Staat niet effectief is en dus niet zichtbaar is, dan is het niet onaannemelijk dat verzoekster er niet van op de hoogte is.

Tot slot kan men zich de vraag stellen of de hoge prevalentiegraad van sommigen (zoals bv. Guinee) aantoont dat er geen bescherming beschikbaar is door de Staat. Franstalige kamers van de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen hebben dit verschillende keren aanvaard: *“En l’espèce, s’agissant de la protection des autorités guinéennes, le Conseil est d’avis que le taux de prévalence extrêmement élevé des MGF en Guinée démontre de facto et a contrario que les efforts, par ailleurs réels et consistants des autorités guinéennes pour éradiquer de telles pratiques, n’ont pas les effets escomptés. Dans cette perspective, il ne peut dès lors pas être considéré que les instruments et mécanismes mis en place en Guinée en faveur des personnes exposées à un risque de MGF offrent actuellement à celles-ci une protection suffisante et effective pour les prémunir de ce risque”*¹⁸⁶. Dit valt moeilijk te verzoenen met de hierboven aangehaalde motivering van een Nederlandstalige kamer van de RvV die verzoekster verwijten niet te hebben *“nagegaan of er bescherming is in Guinee voor hun dochter O.D. en voor de dochter die ze in Guinee achterlieten”*.

Dezelfde redenering kan doorgetrokken worden voor ngo-campagnes en organisaties die vrouwelijke genitale verminking bestrijden. Er wordt vrouwen soms verweten dat zij geen beroep doen op noch kennis hebben van deze campagnes en organisaties, maar er wordt geenszins (o.a. door middel van COI) nagegaan of aangetoond wat zij juist doen en of ze

¹⁸⁵ A. Middelburg & A. Balta, *op.cit.*, p. 444.

¹⁸⁶ RvV arrest nr 233 409 van 2 maart 2020, zie ook : RvV arrest nr 231 279 van 16 januari 2020. *A contrario*, stelt een Nederlandstalige kamer van de RvV met betrekking tot dit argument : “2.4.18. De stelling in het verzoekschrift dat de hoge prevalentiegraad van FGM in Ivoorkust “eveneens een rechtstreeks bewijs [is] dat, alle inspanningen ten spijt (acties van organisaties en het strafbaar stellen van de uitvoering van FGM) er in géén geval afdoende bescherming kan geboden worden tegen de praktijk”, kan niet worden gevolgd. Verzoekster toont immers niet aan dat het nog veel voorkomen van FGM in Ivoorkust een gevolg is van falende (verzochte) bescherming dan wel van het simpelweg niet invoeren van de aanwezige beschermingsmogelijkheden of van de wil van traditionele moeders om hun dochters alsnog te besnijden.” (RvV arrest nr.215 124 van 14 januari 2019).

effectief zijn¹⁸⁷. Afhankelijk van waar deze campagnes en organisaties actief zijn en hoe zij te werk gaan, kan dit een effect hebben op de kennis die verzoekster ervan heeft. Bovendien stelt zich de vraag of dit argument relevant is, aangezien zoals hierboven reeds werd aangehaald, bescherming niet kan geboden worden door ngo's.

De Raad voor Vreemdelingenbetwistingen heeft dit ook reeds bevestigd:

“S’agissant de la protection disponible auprès des autorités, le Conseil souligne, à l’instar de la partie requérante, que les ONGs et associations luttant contre les MGF ne sauraient être considérées comme des acteurs de protection au sens de l’article 48/5, §2 de la loi du 15 décembre 1980. Il se rallie par ailleurs aux développements de la requête relativement à la faible possibilité pour la requérante d’obtenir une protection effective de ses autorités et relève que les informations mises à sa disposition par les parties tendent à confirmer le caractère particulièrement hasardeux de démarches en justice des suites d’une plainte auprès de la police (voir dossier de procédure, pièce 25/1, p.22 ; et dossier de procédure, pièce 1, pp. 22 à 24, renvoyant notamment au rapport intitulé « OFPRA, « Les MGF en Côte d’Ivoire , 21 février 2017 », pièce de documentation la plus récente portée à la connaissance du Conseil) ”¹⁸⁸.

Conclusie

Deze nota heeft vooral tot doel *tools* aan te reiken voor de professionelen die vrouwen en meisjes begeleiden die vrouwelijke genitale verminking vrezen of reeds ondergaan hebben.

Daarnaast heeft de nota echter ook, door de analyse van de rechtspraak die eraan vooraf ging, enkele praktijken van de asielinstanties belicht. Hieruit is gebleken dat de Belgische asielinstanties nog steeds een ruime bescherming bieden aan meisjes en vrouwen die vrouwelijke genitale verminking vrezen of reeds ondergaan hebben.

Echter blijkt uit deze analyse ook dat de beoordeling van verzoeken om internationale bescherming die betrekking hebben op vrouwelijke genitale verminking nog heel sterk op een ‘case by case’ wijze gebeurt. Hoewel deze individuele beoordeling eigen is aan de procedure van internationale bescherming, zorgt dit soms voor een gevoel van willekeur. Zo blijkt uit de geanalyseerde rechtspraak dat het risico op herbesnijdenis van vrouwen die een type III genitale verminking ondergaan hebben gemakkelijker zal aangenomen worden door Franstalige kamers van de RvV dan door Nederlandstalige kamers. Daarnaast worden de voortdurende gevolgen van de vrouwelijke genitale verminking soms wel en soms niet erkend om de bewijslast om te keren. Met betrekking tot het in overweging nemen van medische attesten gaat de rechtspraak ook verschillende kanten uit. Verder merken we op dat waar bepaalde kamers doorgaans aanvaarden dat er geen statelijke bescherming beschikbaar is, andere kamers de verzoekster verwijten geen kennis te hebben van de statelijke bescherming. Tot slot blijkt uit de analyse dat het concept ‘zelfstandigheid’ anders wordt ingevuld door verschillende rechters (soms verwijst men naar de leeftijd, soms naar een opleiding, soms nog naar een bepaald gedrag tijdens een zitting, enz). Er wordt daarnaast weinig of geen rekening gehouden met de invloed die cultuur uitoefent op deze zelfstandigheid.

Met betrekking tot dit laatste stelt zich dan ook de vraag of er in de toepassing van het internationale beschermingstelsel aan slachtoffers van vrouwelijke genitale verminking geen ruimte geeft voor de bijdrage van experts gespecialiseerd in genderkwesties. Bepaalde vragen, zoals bv. de invloed van cultuur en andere factoren op zelfstandigheid, de invloed van

¹⁸⁷ Er bestaan verscheidene studies die de effectiviteit van campagnes met betrekking tot de bestrijding van vrouwelijke genitale verminking in vraag stellen, zie o.a. Evidence to End FGM/C, Important Lessons on FGM/C Abandonment from Four Research Studies in Egypt (July 2020), #7, beschikbaar op https://www.popcouncil.org/uploads/pdfs/important_lessons_on_fgmc_abandonment_in_egypt_final.pdf.

¹⁸⁸ RvV arrest nr. 232 640 van 14 februari 2020.

cultuur op de beoordeling door de asielinstantie van een verzoek tot internationale bescherming of nog het reële bestaan van een risico op herbesnijdenis, kunnen niet (altijd) door landeninformatie-experten worden beantwoord en moeten soms op een individualistische manier en door een gespecialiseerde persoon beoordeeld worden. Men moet erkennen dat niet iedere vrouw die een opleiding heeft genoten, 'zelfstandig' genoeg is om zich te kunnen verzetten tegen een vrouwelijke genitale verminking.

NANSEN, april 2021